

HOMILETICKÁ KNIHOVNA.

POŘÁDÁ

FR. B. VANĚK.

S povolením nejd. kníž. arcib. ordinariatu v Praze ze dne 20. června 1901 č. 4255.

SWAZEK IV.

SWAZEK IV.

Řeči o sedmeře darů Ducha sv.

— V PRAZE. —

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.
1902.

ŘEČI

O SEDMEŘE DARŮ DUCHA SV.

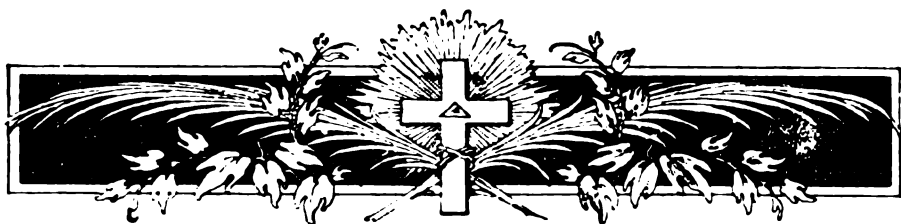
NAPSAL

DR. RUDOLF HORSKÝ.

— V PRAZE. —

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.
1902.

I. Dar moudrosti.

„K vám tedy, králové, jsou tyto řeči mé, abyste se naučili moudrosti.“ Kn. Moudr. 6, 10.

Když se Šalomoun stal králem israelským, ukázal se mu ve snách Hospodin a řekl jemu: žádej, zač chceš a dám tobě. I rozvažoval Šalomoun, zač by žádati měl, a rozváživ, řekl: Hospodine Bože, Tys učinil mne králem lidu nescíslného, dej tedy služebníku svému srdce schopné, aby rozeznati mohl mezi dobrým a zlým a souditi lid Tvůj. I zalíbilo se Hospodinu, že Šalomoun za tuto věc prosil a pravil mu: Žes neprosil, ani za dlouhý věk, ani za bohatství, ani za vítězství nad nepřáteli, ale že jsi žádal sobě moudrosti, dám tobě srdce moudré a přidám ti bohatství a slávu a prodloužím dny života tvého. A jak Hospodin slíbil, tak se stalo; dal jemu moudrost takovou, že »přicházeli ze všech národů poslouchat moudrost Šalomounovy«.

Drazí v Kristu! V jistém dosahu jest každý z nás králem. Hned k prvnímu člověku a tím k celému člověčenstvu pronesl Hospodin Bůh slovo: ať panuje. Vykázal mu tedy úkol královský. Na krále pomazání jsme byli na křtu svatém, jakožto budoucí dědicové království Božího; ku vládě nad nádobou těla svého, to jest ku vládě nad sebou samými jsme dle slov sv. apoštola Pavla povoláni zde na tomto světě, abychom, osvědčivše se býti dobrými vládci nad sebou, uslyšeli

v den soudný vyzvání Spasitelovo : »Pojďte, požehnání a vládněte královstvím, které jest nám připraveno od ustanovení světa . . .« I k vám tedy, kteří jsme »plemenem královským«, kteří jako synové královští jsme se narodili, kteří kralujeme nad sebou v přítomnosti a kralovati máme věčně v budoucnosti, jichž minulost, přítomnost i budoucnost jest tedy královská : platí slova Ducha svatého : »K vám tedy, králové, jsou tyto řeči mé, abyste se naučili moudrosti.«

Majíce tudíž vládnouti, k čemuž moudrosti třeba, učiníme za příkladem Šalomouna krále a prositi budeme za první dar Ducha svatého, za udělení daru moudrosti, aby nám ráčil dáti srdce schopné, jež by rozeznávalo dobré i zlé a rozsuzovalo správně. A prositi budeme Ducha Svatého za tento dar tím více, čím více se daru moudrosti dnešnímu světu nedostává.

Jakže? zarazí se mnohý, dnešní době že moudrost schází? Vždyť uplynulé právě století slulo »osvíceným«, vždyť se naše doba chlubí samou intelligencí a ty pravíš, že době naší moudrost schází? Což nevidíš pokroku věd a převratných výzkumů? Odpovídám : Vidím a znám novověké výzkumy vědecké, avšak vědecký pokrok a moderní osvětou světlující intelligence naprosto není totožná s pravou moudrostí. Pravá moudrost v něčem jiném záleží, než v zevnější vědecké polituře a frasovité uhlazenosti, kterou dnešní svět se blýská, pravá moudrost není výkvětem na keři moderní osvěty, nýbrž výkvětem ze semene, které Duch svatý v duši naši položil, a které On Sám Svou milostí v rozkvět přivodí.

Drazí v Kristu, vy králové, k nimž tuto řeč konám. chcete naučiti se, v čem pravá moudrost záleží? Nuže, slyšte slova má ve jménu Boha, Ducha svatého, tohoto svrchovaného Ducha moudrosti.

* * *

Byl to slavný rodák český, jehož jméno milionové Slovanů až dosavad s úctou vyslovují a jehož obraz snad ve všech školách českých visí, Amos Komenský totiž, který mimo jiné napsal také maličkou, ale velcennou knížku pod názvem »Pravidla života mou-

drého«. V knížce té praví přesně a jasně, v čem pravá moudrost záleží. Dí: »Kdykoliv co činiti budeš, k účelu prohlídej a k účelu tomu prostředky vyhlídej. Cokoli dobrým býti usoudíš, k tomu směřuj, jako k cíli svému. Aj, nejvyšší moudrost jest prohlédati na poslední konce.« V těchto slovech jasně jest vytčena podstata moudrosti.

Komenský nemá ovšem tento pravý názor o moudrosti sám ze sebe. Jsa zbožným mužem, čerpal jej ze sv. písma, k němuž také stále se odvolává. Již pátá kniha Mojžíšova (32, 29) vypravuje, kterak Mojžíš před smrtí svou zapěl píseň svoji labutí, v níž napomíná vysvobozený národ israelský slovy: »ó, by moudří byli a rozuměli a k posledním věcem prohlédali!« Mojžíš taktéž neměl tento návod moudrosti sám ze sebe, nýbrž z vnuknutí Ducha sv., tohoto ducha a dárce moudrosti.

Kristus Pán, který v podobenstvích otevíral světu poklady pravé moudrosti, dvěma vzácnými příklady slova Ducha sv. potvrzuje. Dí (Luk. 14.): »Kdo, chtěje stavěti věž, nesedne prve a nepočítá nákladů, bude-li míti dost, aby stavbu dokonat, aby snad, položiv základ a dokonati ji nemoha, nebyl posmíván: tento člověk počal stavěti a nemohl dokonati. Aneb, který král, maje táhnouti do boje proti jinému králi, nesedne prve a nepřemýšlí, může-li s deseti tisíci potkati se s tím, který s dvaceti tisíci proti němu táhne?«

Z toho patrně, že moudrý člověk prve, než něco učiní, rozvažuje, to jest, rozumem svým jako na vážkách važí, má-li či nemá-li učiniti ten neb onen skutek. A rozvažování toto nesmí se dít dle jeho libochuti, nýbrž dle toho, jakým býti poznal konce zamýšleného skutku. Moudrý člověk se tedy sám sebe táže, sám u sebe rozvažuje, jaké budou ty konce svého jednání? kam povede? co z něho bude? A když shledá, že konce jsou dobré, pak, zvoliv přiměřené a dobré prostředky, zamýšlený čin teprve vykoná. A na-proti tomu, shledá-li, že poslední konce zamýšleného jednání jsou škodlivé, byť vykonání skutku bylo sebe lákavější a sebe větší slibovalo pochoť a zisk, moudrý člověk skutku takového nikdy neučiní, poněvadž vidí,

že třebas sladký byl počátek, přece hořký bude konec.

Pravil jsem, že dnešnímu světu namnoze moudrost schází. Seznáváme zajisté již příčinu toho. »Dnešní svět nerad myslí a když myslí, obyčejně nerozmyslí,« tak nám řekl jednou profesor filosofie, Durdík, v úvodní přednášce své k materiální logice. A zajisté je tomu tak. Odtud, že lidé nemyslí, aneb nemoudře myslí a pak ovšem také nemoudře jednají, lze si vysvětliti tak úžasné množství bláhových a pošetilých, ano i zločinných skutků na světě, tak že básník Petöfi prohlašoval ve vsí opravdovosti svět za velký blázinec a lidi za blázny v něm, mezi nimiž jen málo moudrých jest, a že lékař dr. Fletcher na základě statistických dat vypočítává, půjde-li lidstvo cestou pošetilosti dále, do dvou set let šmahem propadne chorobám duševním.

Pohledme do slovníku zkušenosti na př. k písmeně »O« a vyhledejme v něm odstavec »opilství«. Alkoholismus stal se dnes modlou, od milionů lidstva zbožňovanou. Tažme se: Jest ten, kdo alkoholismu holduje, moudrým? Zajisté, že nikoliv! Kdyby byl moudrým, jistě by si rozvážil poslední jeho konce a musil by říci: Za okamžitý požitek ztratím zdraví, čest i jmění a jako moudrý musil by naprosto se moderní této modly odříci.

Vyhledejme písmenu »H« odstavec »hněv«. Jest hněvivý člověk moudrým? Nikoliv! Kdyby byl moudrým, rozvážil by, kam hněv v posledních koncích člověka vede a viděl by, že konce ty jsou zlé. »Od moudrosti odstoupil Kain v hněvu svém a zahynul«, dí písmo svaté. (Moudr. 10, 3.) Bylo to dne 4. dubna r. 1490, kdy Matyáš, uherský král, veliký škůdce českého národa, požádal něco fiků a když tyto byly mu podány nedosti čisté a chutné, tak se hněvem rozpálil, že mrtvicí byv raněn v strašných bolestech za dva dny na to dokonal. (Pal. Děj. V. 1. 293.) Ano, v takové a podobné konce vede člověka hněv, který nazval básník Shakespeare »polovičným« a sv. Basilius Veliký »okamžitým bláznovstvím«. A přece jest tolik lidí nemoudrých, kteří dle slov sv. Jakuba

(1, 20.) přece viděti musí, že »hněv muže nekoná skutků spravedlnosti« a přece se jím vésti dávají.

A ještě jednu písmenu vyhledejme, písmenu »S« a v ní odstavec nadepsaný »smilstvo«. Byl to Václav II., český král, který již ve 34. roce svého věku pokládán byl za vysíleného starce, a při tom byl zbabělcem takovým, že sám básník Dante (Purgat. VII. v. 100 a dále) se mu posmívá. A proč to s ním tak daleko došlo? Palacký (Děj. III. 1, 298.) to zřejmě udává, že počal záhy plýtvati tělesnou silou a bujně žiti. Nemravný, hýřivý život to byl, který ho v ta místa přivedl. A týž nemravný, hýřivý život to jest i dnes, který miliony lidstva k těmto smutným koncům dovádí. Ó, by moudřími byli a k posledním koncům prohlédali, zajisté, že by varovali se hříchu tohoto.

A tak bychom mohli procházeti celý slovník zkušenosti, abychom přesvědčili se, že svět i při svém pokroku a vychvalované vzdělanosti přece právě moudrosti nemá.

Pravá moudrost však jde ještě dále, než ku věcem pozemským, což také Komenský sličně dále rozvádí. Praví: Moudrost neivyšší jest prohlédati na poslední konce. A táže se dále: Co pak jest posledním, než věčnost? Narozením vchází se v život, ale život není to poslední; za životem jde smrt, avšak ani smrt není to poslední, neboť za smrtí teprv počíná život nekonečný, z něhož žádný život neotevirá se více. Tedy: věčnost jest ono poslední, k ní od počátku prohlédati, k ní všechno řídit, jest pravá moudrost. Tedy ten, kdo si jen věci tohoto života hledí a na poslední věci zapomíná, jest nemoudrý a to nemoudrý se škodou, poněvadž se zbavuje věčné blaženosti a klesá ve věčnou záhubu. »Pomni tedy,« volá Komenský, »že účel života tvého jest připravovati se k věčnosti. Toho-li dbáti nebudeš, ztratiš život svůj a lépe by ti bylo, kdybys se nebyl narodil.«

V těchto slovech jest jádro pravé křesťanské moudrosti. A opět nemá jí Komenský ze sebe, nýbrž od svého a našeho mistra Krista Pána, který celým svým učením i příkladem nás vede k tomu, abychom, pamatující na věčnost, skládali sobě poklady v ne-

besích. A proto moudrý člověk stále má před očima věčnost a zraky jeho upřeny jsou stále na bránu smrti do věčnosti vedoucí. Životopisec slavného pána českého Petra Voka z Rožmberka, Václav Břežan, vypravuje, že statečný tento pán český stále na hrdle svém nosil maličkou kovovou hlavu umrlčí s nápisem: »memento mori! cogita aeternitatem — pamatuj na smrt, pomni na věčnost!« Tak si počínal moudrý pán český. A císařovna Marie Terezie vodívala své dívky častokráte z nádherného paláce císařského do prosté a neúhledné hrobky císařské u kapucínů ve Vídni a říkala jim: zde je pravý a jediný náš palác, zde naše celá říše pozemská, kterou nám smrt ponechá; žijte tak, abyste za ni dosáhli říše nebeské. A svatý Pachomius na otázku mládence jednoho, jak si počínati má, aby byl moudrým, odpověděl: »V stále pomněnce na smrt a na věčnost tak žij a pracuj, abys každé chvíle mohl sobě říci: Jsem hotov bez bázně položit do tohoto hrobu tělo své a duši klidně představit před Boží soud.« A Komenský totéž jinými slovy dí: »Žij, dokud žiješ, jakobys umřiti měl, aby, když umřeš, umřel jsi tak, abys věčně žil. Kristus zajisté, který jest pramenem života, bude i zdrojem tobě k životu věčnému; pak smrt nebude tobě smrtí, jako ani jemu nebyla, nýbrž přechodem k životu nesmrtelnému.«

Tof tedy pravá moudrost křesťanská, abychom tímto životem připravovali se na život věčný, »jako moudří, vykupující čas«. (Ef. 5.) Svět ale této moudrosti nedbá, on tuto moudrost pokládá za bláznovství a své bláznovství pokládá za moudrost. (Řím 1, 22.)

A proto, drazí křesťané, dobře rozeznávejte moudrost Ducha svatého, od tak zvané moudrosti tohoto světa, kterážto moudrost jest vlastně pošetilostí za moudrost vystrojenou a nedejte se nikdy klamati od lidí, kteří této světské moudrosti holdují. Tato moudrost světská vede od Boha a nazývá bláznů ty, kteří Bohu slouží. Jen jdi, křesťane milý, jak Bůh na tobě žádá, v neděli a ve svátek do chrámu Páně a buď jist, že mudrcové podle tohoto světa ti řeknou:

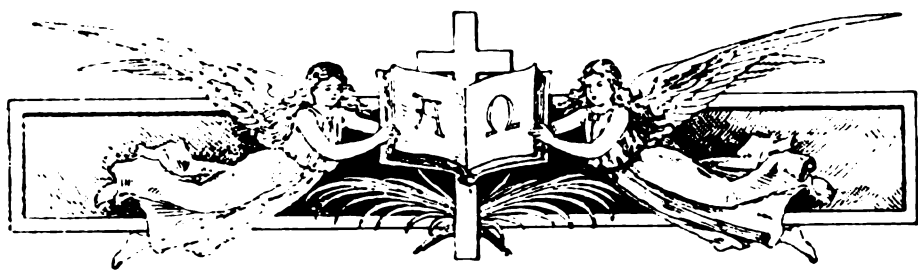

ty jsi blázen! Jen přiklekni, jak sluší, v čas svato-
postní ku zpovědnici a uslyšíš posměch světáků, že
prý jsi blázen. Zmiň se takovému člověku o tom, že
povinen jest i on zachovávatí přikázání šesté a sedmé
a v odpověď uslyšíš: »až budu blázen.« Připomeň mu
věčnost a na věčnosti soud, vzkřikne na tebe jako
Festus na sv. Pavla, když mu o budoucím zmrtvých
vstání vypravoval: »blázníš?« Ano, podle světa jest
bláznem každý, kdo v Boha věří, jeho přikázání za-
chovává, na smrt a věčnost pamatuje a naopak: ne-
věrec, rouhač, který zákonů Božích nedbá a věčnosti,
jako od kněží prý vymyšlené báchorce se směje, ten
vyhlašován jest od světa za moudrého. A na to sv.
apoštol Pavel narážej, napomínal proto křesťany:
»Zdá-li se komu z vás, že jest (podle tohoto světa)
moudrým, budiž bláznem, aby byl moudrým, neboť
moudrost tohoto světa jest bláznovstvím u Boha.
(I. Kor. 3.) Jen blázen řekl v srdci svém: není Boha
(Žalm 14.), di Duch Páně, který moudrost světskou,
jež v pýše a nepravostech slávy své hledá odsoudil
slovy: »umění nepravosti není moudrost«.

Však ale všeho do času. Až člověk přestane žiti
ve formě času a vstoupí do říše věčnosti, tenkrát
zmizí i všechno růžové zabarvení, kterým svět své
nepravosti přikrýval a zmizí také všechn kal, jímž
spravedlivé hanobil a ukáže se pravda v jasnosti své,
jako slunce, když mraky zmizely. Bezbožníci »uzří
zajisté konec moudrých... a diviti se budou náhlo-
sti jejich spasení, lkajíce: to jsou ti, jimžto jsme se
kdysi posmívali; my nesmyslní, měli jsme život jejich
za bláznovství a konec jejich za bezectný, a aj, oni
počtění jsou mezi dítky Boží a mezi svatými jejich
los.« (Moudr. 4. a 5.) A budou dle předpovědění
Ducha sv. naříkati dále: »Nyní vidíme, co nám pro-
spěla naše pýcha? Co nám spomohla chloub a bo-
hatství? Pominulo to všechno jako stín, jako pěna
tenoučká, která vichřicí rozptýlena bývá a jako dým,
který větrem se roznáší!« (Moudr. kap. 5.) Ano, ta-
kové budou poslední konce spravedlivých i bezbož-
ných, takový bude konečný los mudráků podle světa
a los moudrých dle Ducha svatého.

A nyní tážu se vás, posluchači moji: jaké chcete aby byly poslední konce vaše, čili, jakého chcete požívatí jednou losu na věčnosti? Zajiste, že každý z vás touží po tom věčně býti šťastným. Pak ale nesmíte za průvodce do šťastné věčnosti vzíti si nikoho jiného, leč moudrost vyzařující z Ducha svatého. Jen tato moudrost, jediné pravá, jak Komenský v sličném obraze dí, povede tě jako po stupních od prvního k poslednímu, a ty pečlivě pozorovati musíš, abys od nich se neuchýlil a nesrazil hlavy své. A proto prosme vroucně Ducha svatého, tohoto jediného dárce pravé moudrosti, »který dává ji prosícím hojně a neomlouvá« (Jak. 1, 5.), volající jeden každý z nás: »Sešli nám moudrost s nebe svatých, se stolce velebnosti své, aby s námi byla a s námi pracovala« (Moudr. 9, 10.) a ta dovede nás do věčného života k Tobě, pramenu pravé moudrosti. Amen.

II. Dar rozumu.

„Kdo má rozum, miluje duši svou“
Přisl. 10, 8.

Bylo to dne 7. listopadu 1793, jak vypravuje dějepisec Lamartin (Hist. Girond. VII. 6.), kdy celá Paříž byla na nohou. Tisícehlavý zástup lidstva obklopoval konvent, tehdejší to sněmovnu francouzskou, ve které právě přijat a prohlášen byl dekret, že Pán Bůh jest sesazen a na místo jeho že dosazuje se rozum; katolická bohoslužba že se zrušuje a že zavádí se místo ní uctívání rozumu. Pověstný neznaboh Chaumette, který tento návrh dal, ihned také podal návod, kterak toto uctívání rozumu díti se má. A bylo to dne 9. listopadu na to (Lamartin 7, 6., 21.), kdy přivedl do sněmovny jednu ze záletnic pařížských se zástupem její družek nevěstek, na polo zahalenou modrým závojem a pravil: »Smrtelníci, již neuznávejte jiného boha, mimo rozum, a zde vám představuji jeho obraz!« A záletníci té klaněli se ihned on sám, celá sněmovna i lid. Na to byla nesena do velechrámu Notredamského, kde kříž s Kristem s oltáře byl shozen a na jeho místo ona žena byla postavena a jako modla rozumu uctívána. Dle příkladu toho zaváděno bylo ctění rozumu takovýmto způsobem i v jiných kostelích pařížských i v departementech.

A nyní ve jménu rozumu dekrety a návrhy různé se jen sypaly. Jakýsi Hébert ve jménu rozumu navrhl, aby všechny věže byly zbořeny, poněvadž se vypínají nad ostatní stavby, což prý je proti rovnosti. Odhlasováno, že stínadlo má stát na náměstí »Svornosti« (La Concorde), že hroby králů u sv. Dyonisia mají býti vydrancovány, což se také stalo, a lůza koulela si hlavami dávno zemřelých králů po ulicích.

Nad takovýmto ctěním rozumu potřásl Gobard šedivou hlavou svojí a bez bázně prohlásil: »To, co provádíte, nesvědčí o rozumu, nýbrž o šílenství.« A sotva dořekl, byl obžalován a šedivá hlava jeho brzy padla pod stínadlem za to, že neschvaloval takové uctívání rozumu.

Francie ovšem brzy nahlédla, že to, co prováděla, nebylo dílo rozumné, nýbrž skutky zločinného šílenství a také již za půl roku na to, dne 7. máje, konvent opět viru v Boha za závaznou prohlásil a dne 8. června na to v Tuilleriích byla pořádána slavnost, při které zapáleno skupení, jež představovalo ateismus (Lamartin 8, 4., 9.) na znamení, že lid francouzský uznává poblouzení své a k střízlivému rozumu se navrácí.

Tyto historické události jsou významu a dosahu nesmírného. Dokazují nad slunce jasněji, že rozum lidský, sám sobě zůstaven, nestačí, nýbrž že, chce-li souditi správně, musí podříditi se rozumu neskončeně vyššímu, jinak že přestává býti rozumem a zvrhá se v nerozum, ano i v šílenství. Říká se, že historie jest učitelkou života, jsou však lidé, kteří nechtějí z historie poznati cesty, které vedou ku pravdě a které k poblouzení. I za našich dnů jest množství těch, kteří za příkladem revolučních fanatiků francouzských sesazují Pána Boha s Jeho trůnu a zbrklý svůj rozum prohlašují za nejvyššího souveraina, nad nímž prý nikoho vyššího není. Rozum, vědou zušlechtěný, toť prý ten nejvyšší soudní dvůr, který nad člověčenstvem a jeho skutky rozhoduje. Ano, kultus od Boha odpoutaného rozumu, který i dnes v šílené zužení proti Bohu a svaté církvi jeho právě tak, jako za dob francouzské revoluce se zvrhá a který i v národě našem

již mnoho zlého způsobil, došel v bezcestí tak daleko, že sám střízlivý historik český, Wladivoj Tomek, před nedávnem veřejně povzdechl: »Aby nás Pán Bůh při zdravém rozumu zachovati ráčil!«

A tu k pyšnému, na svůj rozum spoléhajícímu světu přistupuje Duch svatý a ústy svatého apoštola k nám volá: »Jste nedostateční mysliti něco sami ze sebe, vaše dostatečnost jest z Boha.« Ano, rozum náš ničeho nevyřídí, jestli Duch svatý milostí svou ho nenaplní a nevede: bez pomoci a přispění Ducha svatého stává se meteorom od nepravostí k nepravostem zmitaným a konec jeho jest děsný pád.

A nyní se táží každého z vás: miluješ sebe, miluješ duši svou? Jestli ano, pak musíš mítí rozum Duchem svatým naplněný, mocí Jeho vedený. A v čem toto působení Ducha sv. v rozum lidský záleží, právě chci vyložiti vám.

*   *

Co jest to rozum lidský? Již samo to slovo »rozum«, jež skládá se ze dvou slov, slova »roz« a »um« to napovídá. Slovo »roz« značí rozdělování, rozeznávání, a slovo »um« znamená »umění«. Tedy slovo »rozum« jest tolik, jako umění rozeznávati, čili rozum jest právě přirozeným darem, který Pán Bůh každé duši lidské dal do vínku, a duše lidská jest tedy pro tento, k její podstatě neboli přirozenosti náležející dar k tomu povolána, aby naučila se umění rozeznávati čili rozuměti. Jakým způsobem k tomu dospívá, ihned vyložím.

Nesmrtelná duše lidská to jest, která oživuje smrtelné lidské tělo a s tímto viditelným, hmotným světem stýká se skrze smysly tělesné. Zrakem, sluchem, čichem, chutí a hmatem vnímáme zevnější dojmy a tyto dojmy ukládají se v duši lidské a my říkáme pak, že vidíme, slyšíme, čicháme, chutnáme a hmatáme.

Avšak tyto dojmy nezůstanou v nás ležeti ladem, nýbrž co skrze smyslné pojmání do duše bylo uloženo, to pak duše lidská, abych tak řekl, přebírá, třídí, pořádá a spojuje. A v této duševní činnosti právě

leží podstatný rozdíl mezi člověkem a zvířetem a právě tento podstatný rozdíl nadobro přehlížíjí ti, kteří člověka pokládají jen za vyvinutější zvíře, který prý sice větší schopnosti má, ale přece jest jen pouhým zvířetem. Tito snižovatelé důstojnosti lidské přehlížíjí hlavně tři důležité věci, na které bývalý profesor filosofie na universitě pražské, Volkmann, jako na základ správného dušesloví poukazoval (Psycholog. § 1.), a to předně: že máme představy; za druhé: že máme jednotné vědomí těchto představ, a za třetí: že máme sebevědomí, čili, že já jsem já a že já jsem si vědom tohoto svého já. A právě toto sebevědomí čili vědomí svého osobního já člověka podstatně od zvířete dělí, jasně dosvědčujíc, že duše lidská, sebevědomím opatřená v přirozenosti své jest naprosto rozdílná od psychy zvířecí.

Nuže, tato sebevědomá duše lidská nyní všechny ty dojmy a představy, které jí smysly snesly, třídí a pořádá. Podle čeho? Podle své libovůle? Nikoliv, nýbrž podle jistých pravidel jí vrozených, kterýchžto pravidel filosof Kant napočítal dvanáct a kterým dal jméno kategorie. Není mým úkolem vykládati vám všechny tyto kategorie, ale na dvě přece ukáži, a to na kategorii jsoucnosti a kategorii příčinnosti.

Všimněte si malého dítěte. Dokud ještě je malinké a smysly jeho jsou slaboučké, dušička dítěte jakoby spala, ana dlí v tělíčku dítěte, ale dosud nemá ještě látky, kterou by zpracovávala a tak činnost svou na venek jevila. Jakmile ale smysly dítěte sesílily a pomalounku do dušičky snesly materiál představ a dojmů, začne dušička pracovati, dítě začíná jeviti zájem o věci kolem sebe. A zvláště dvě otázky klade nejčastěji, a to otázku: co je to? (kategorie jsoucnosti) a pak otázku: proč je to? (kategorie příčinnosti). A dušička dítěte nyní své dojmy a představy srovnává a třídí, stejné k stejnému klade podle vrozených jí pravidel, čili kategorií.

Avšak činnost duše jde ještě dále. Pouhé třídění a srovnávání dojmů a představ jest činnost její pouze mechanická, ona však na základě sebrané látky pracuje samostatně a sebevědomě za jistým účelem.

Srovnané představy srovnává mezi sebou, uvažuje, soudí, v nejasnostech hledá světla, pátrá, zkoumá, čili duše lidská myslí. A tato myslící schopnost čili mohoucnost neboli mohutnost duše lidské jmenuje se rozum. Rozum jest tedy mohutnost duše na základě určitých zásad přemýšlením a rozvažováním domoci se pravdy. (Stöckl, Lehrb. der Phil. I., 81.)

Z toho dvojí vyzírá. Předně, že cílem rozumování lidského jest domoci se pravdy, a za druhé: této pravdy domáha se myšlením, čili rozvažováním na základě pevných, určitých zásad.

Ale co jest to pravda? Filosof starověku Varro napočetl na dvě stě rozdílných definicí o pravdě a dodal, že ani blázna v horečném snu nenapadlo, co by za pravdu nebyl již vydával některý filosof. A proč tato různost a nesjednocenost? Poněvadž lidé ti si pravdu sami dělali, sami si ji vymýšleli, své domněnky za pravdu vydávali, jako i dnes mnozí lidé činí. Napadne jim něco, třebas i pošetilost ta největší, a již s tím běží na trh lidského vědění, volajíce: vizte pravdu, kterou jsme odkryli. Slavný spisovatel polský, Kraszewski, přirovnal takové lidi k pavoukům, kteří sami ze sebe předivo soukají a upřádají z toho lehké pavučiny, které sebe slabší zavanutí větru potrhá a zničí. Tak i mnozí lidé, kteří se za vědátory a svobodné myslitele vydávají, soukají ze sebe své vlastní pomysly, spřádají z nich uměle spletené nauky a hypotheses, které však při sebe slabším zavanutí rozumné kritiky se trhají a za své berou.

Nikoliv, rozum náš není zdrojem pravdy, neboli, jinak řečeno: pravda není podrobena rozumu, nýbrž zdroj pravdy leží mimo rozum náš, a rozum náš jen z tohoto zdroje čerpá a chce-li zůstatí zdravým, musí se podrobiti pravdě ať se mu to líbí nebo ne

A to právě to je, co moderní vědátoři uznati nechtějí, oni myslí, že pravda jest dcerou a plodem jejich rozumu, a že tedy nikoliv rozum pravdě, nýbrž pravda rozumu podrobiti se musí. A to také jest příčinou nesjednocenosti a rozporů mezi lidmi. Jedni své vlastní domněnky a pomysly za pravdu vynášejí a jiným vnučují a druzí činí totéž. A přece, jak snadno bylo by

lze uvarovati se různicím a dojiti sjednocenosti, kdyby všichni lidé měli zdravý rozum a milovali duši svou. A milující duši svou, musili by říci, že zdravý rozum uznává, že pravda není a nesmí a nemůže býti jeho plodem, nýbrž že stojí nad ním, jako jeho učitelka a paní

A kde jest pravda? Před Pilátem stál před devatenácti věky muž, který vyznal, že přišel svědectví vydat pravdě, a již dříve před tím před zástupy na sebe ukázav, pravil: já jsem pravda. Nepraví: já mám pravdu, já vím pravdu, já jen hlásám pravdu, nýbrž: já jsem pravda. Byl to Pán a Spasitel náš, Syn Boha živého, který tak mluvil a který tím neklamné vydal svědectví pravdě, prohlásiv: Bůh jest pravda.

Ano, Bůh jest pravda naprostá, absolutní a zdroj vši pravdy. On stvořil všechno, což jest a stvoření Jeho veskrze chová v sobě stopy pravdy. On, stvořiv svět, všechno co nejdokonaleji promyslí, a promysliv, myšlenky své do stvoření vložil. A toť jest úkolem lidského rozumu, aby myšlenky Boží ve stvoření hledal, a jestli myšlenky Boží našel a pojímá jich tak, jak je Bůh myslil a do stvoření vložil, pak může říci, že našel pravdu. Zdravý rozum nesouká tedy pravdu ze sebe, nekládá své pomysly do věcí, nýbrž zkouší to mysliti tak, jak to Bůh myslil, a činí-li tak, pak jde za pravdou.

Z toho tedy jest patrné, že pravdou jest jen to, co se srovnává s původním myšlením Božím. A jestli pravá moudrost záleží v tom, prohlédati k věčnosti a snažiti se pojistiti si šťastnou věčnost, záleží pravá rozumnost v tom, prohlédati k myšlénkám Božím, hledati je, přijímati je za své, podrobiti se jim, čili myšlení své podrobiti Bohu. A rozumný člověk musí tak učiniti tím spíše, čím více uvažuje a přesvědčuje se o tom, kterak rozum lidský sám o sobě jest slabý a nestatečný a sám sobě zůstaven, jak snadno a těžce pobloudí. Jak nepatrné jest vědění naše, jak maličký obzor náš proti vševědoucečnosti Boží! Jest to méně než krůpěj proti oceanu, než zrnko písku proti vesmíru. A přece někteří nadutí odvážlivci v dětinské pýše své rozum svůj, který jako makové zrníčko

z nepatrnosti se vyvíjel, chtějí stavěti na prestol nad odvěký, všeobsahující rozum boží. Toť tak, jakoby ode včera se vyvinující zárodeček plísně chtěl se stavěti nad tisíciletý cedr libanonský. Pošetilou pýchou prosycený člověk domnívá se, kdo ví, jak by si zadal, když rozum svůj rozumu božímu podrobí.

Bláhovče! Ty se do úpadu pachtíš, abys prozkoumal jedinkou jen bylinku nebo úkaz přírodní, a Bůh celý svět jediným jen slovem stvořil. A jemu všemohoucímu a vševědoucímu poddati se váháš?

Dále nesmíme zapomenouti, že náš rozum má své hranice, za něž dále nemůže. A tu Bůh v neskončené dobrotě své sestupuje k nám a zjevil nám mnoho, co za hranicemi našeho přirozeného vědění se nachází. Rozumný člověk s vděčností a láskou toto zjevení boží přijímá a dí: Pane, ty víš všechno, skláním rozum svůj před vševědoucností Tvou, věřím Ti, věřím všemu, co's nám zjevil, čemu božský Syn Tvůj učil, kteréžto učení nezměněné v původní své ryzosti svatá církev katolická do dneška hlásá a tomu všemu věřím proto, že's věčná, podstatná pravda, která sama nikdy se zklamati nemůže a nás nikdy zklamati nechce.

Ano, tak mluví a mluvití musí člověk rozumný. Pýchou nadutý člověk ale řekne: Víra, tať proti vědě a tím i proti rozumu! Pošetilče, právě tvá slova jsou proti vědě i rozumu. Slyš! Základní zásady myšlení jsou: Předně A jest A, a za druhé: A nemůže býti non A. To jest: Pravda jest pravdou, — pravda nemůže býti nepravdou. Zdrojem pravdy jest Bůh, On jest pravda absolutní, a proto: pravda jest pravdou, ať ji Bůh sděluje skrze přírodu nebo skrze zjevení, a proto pravda od Boha zjevená nemůže býti nepravdou. A tudíž: pravá věda nemůže odporovati nikdy víře, poněvadž pravda v pravé víře obsažená jest nadpřirozeným zjevením se tétož absolutní Pravdy, čili Boha, kterýž i v přírodě pravdu zjevuje.

Z toho tedy následuje, že rozumné jest to, co se s rozumem Božím srovnává, a to co se mu protiví, jest pošetilé, nerozumné, poněvadž se to přičí absolutní pravdě. Čím tedy k Bohu blíž, tím ku pravdě

blíž, a čím kdo od Boha je dále, tím jest i od pravdy dále. —

Proto také člověk, který od Boha se odchýlil, odchýlil se od pravdy a musí zblouditi. Konvent francouzský, o němž jsem vám z počátku vypravoval, odřekl se Boha, odřekl se tedy pravdy a ihned ukázalo se v následcích, jak velice rozum jeho pobloudil. A tak musí poblouditi každý, kdo Boha se odříká. Těleso, které vymknulo se z dráhy jemu ve všemíru vykázané a odchýlilo se od svého centra, od slunce, stává se meteorom sem a tam bez cíle letícím, až se rozpadne. Tak i rozum, který od Boha se odpoutá a vlastními cestami kráčet chce, stává se meteoroní hříčkou, bez cíle sem a tam letící, až v bludech zapadne. Pouhá tak zvaná světská vzdělanost rozum v kolejích pravdy neudrží. Když jednou slavnému spisovateli Kraszewskimu vykládali moderní osvětáři, že chtějí podati návod, kterak by lidstvo jen rozumově a při tom blaženě žiti mohlo, aniž by Pána Boha potřebovalo, řekl jim krátce: »Chcete hoblovat vodu a vrtat povětrí.« A když starověkému mudrci, Antisthenovi tuším, kterýsi mudrák se chlubil, že nikoho jiného za svého pána neuznává, leč svůj vlastní rozum, odvětil mu s cynickým úsměvem: Toť máš notného blázna za svého pána!

Ano, člověk musí to uznati, že sám ze sebe ničeho nezmůže, že všechna naše dostatečnost z Boha jest. A musí to uznati tím spíše, když pováží, že následkem prvotního hříchu rozum lidský byl zatemněn. Kde jest tma, tam třeba jest světla, avšak osvětlení rozumu našeho, aby pravdu viděl a poznal, nemůže učiniti nikdo, leč Duch svatý.

On to jest, který jakožto dárce všeho dobra rozděluje jednomu každému, jak chce, a který dává přirozené schopnosti i rozumu našemu. Zbožná mysl českého lidu dobře to vycituje, říkajíc zvláště o nadanějších a bystřejších lidech: ten a onen má dar Ducha sv. Ale Duch sv. ještě více činí. On milostí Svou nadpřirozeným způsobem osvětluje rozum člověka, aby člověk rozumem svým to poznal, jak sám v sobě jest nestatečný a slaboučký, jak pracně sbírá

své představy a dojmy a jak i po dlouhé, úmorné práci přece jeho vědění jest malinké a nepatrné. Ozářen milostí Ducha svatého člověk poznává svou slabost a nestatečnost, a když pozírá při tom na vševedoucnost a neskončenou moudrost Boží, která i v přírodě i ve zjevení se prokazuje: sklání rozum svůj před Bohem a ve svatém zanícení volá s Petrem: »Pane, ty víš všechno,« a »Já jsem člověk nestatečný a hříšný.«

A kořícímu se rozumu před vševedoucností Boží Duch sv. přidává milost Svoji. Ozáří rozum ještě více, aby člověk viděl, že sám sobě jest sice slab, ale že přece všechno může v tom, který ho posiluje. Světlem tímto nadpřirozeným ozářený rozum lidský vidí nyní jasně ve všem stvoření neskončenou moudrost a dobrotu Boží, zkoumaje nebesa, slyší je vypravovati o slávě Boží, a badaje mezi tvorstvem pozemským, všude shledává stopy vznešených myšlenek božských. Světlem tímto ozářený rozum vidí jasně cestu k nebesům vedoucí, vidí i prostředky, které ku spasení věčnému vedou, vidí i nástrahy, kterýmiž duch zlý by sám rád rozum jeho opanoval. Ale neleká se, jde bezpečně ve světle pravdy.

Takové jest tedy působení Ducha sv. v lidský rozum, kteréžto nadpřirozené působení čili osvěcování jmenujeme darem rozumu. Blahoslavený člověk ten, kterému Duch sv. dar rozumu dal údělem. Člověk ten, abych s Masoniem řekl, »rozumem svým božského rozumu se dotýká«, poněvadž hledá myšlenky Boží. (Stob. řeč 116.)

Jak nešťastný jest naopak člověk ten, kterému dar Duchem svatým osvěceného rozumu schází. Říkává se, slepota že jest nejhorším neštěstím, ale daleko horším zlem jest slepota duševní. Jediné na sebe se spoléhající rozum, který Boha zavrhl, bádá a hledá, ale musí konečně vyznati to, co vyznal Musset: »Hledáme pravdu a nacházíme nejistotu, hledáme život a nalézáme smrt.« Není divu, a proč?

Když se tázali jednou sv. Alfonsa, proč jest rozum lidský tak nenasytný, že nikdy neřekne: vím dost, odpověděl: Duše lidská jest k obrazu Božímu stvo-

řena, a rozum jest jiskrou rozumu Božího. Rozum lidský, pro pravdu stvořený, nemůže býti nasycen, leč pravdou, a poněvadž Bůh jest pravda, nepřestane rozum lidský lačněti, dokud nenalezl Boha a nespočinul v něm. (Florileg. str. 596.) Bůh jest pravda, a mimo Něho všechno jest nejistota, Bůh jest život, a mimo Něho všechno jest smrt, a proto rozum od Boha odvrácený nalézá, jak Mussett pověděl, jen nejistotu a smrt.

A nyní na konec opět táži se vás: Chcete míti rozum takový, abyste milovali duši svou? Pak rozum svůj skloňte před vševědoucností a neskončenou moudrostí Boží a prostě Ducha svatého, aby rozum váš milostí Svou osvítil, a vy abyste poznali a viděli pravdu, která vysvobodí nás zde i na věčnosti. Amen.

III. Dar rady.

„Rady vždycky u moudrého hledej.“
Tob. 4, 19.

Starobylá řecká pověst vypravuje o Heraklovi, muži to neobyčejně silném a rekovném, že v neznámé, liduprázdné krajině přišel kdysi na rozcestí. Nevěda, na kterou stranu dáti se má, zastavil se a rozvažoval: »Jedna cesta byla krásná, široká a pohodlná, druhá pak úzká a nerovná. Tu vyskytly se před ním dvě postavy, jedna krásná a svůdná, a druhá přívětivá sice, ale přísná. Byla to ctnost a nepravost. Každá z nich hleděla Heraklea sobě nakloniti. Ctnost slibovala mu, půjde-li s ní po cestě úzké a nerovné, slávu a vznešenost po těžké a namáhavé práci. Nepravost ukazovala mu cestu širokou, po níž dojde slasti a rozkoší tohoto světa. Herakles dlouho neváhav, rozhodl se bráti se cestou obtížnou, avšak k nesmrtelnosti vedoucí.« (Viz: Cimerhanzl, Mythol. str. 237.) Tolik vypravuje řecká pověst

I my, drazí v Kristu, jdeme tímto životem a ne-jednou stane se nám, že se zastavíme před nějakým skutkem, nebo událostí, nevědouce v první chvíli co činiti. Stojíme jako Herakles na rozcestí a rozvažujeme. Máme voliti a nevíme hned co, máme jednati a nevíme hned jak. A jako dvě postavy vystoupily vstříc rekovnému Herakleovi, každá z nich hledíce ho získati pro cestu svou, tak i nám před oči se stavi

dvoji důvody, jedny pro a druhé proti a lákají nás každý pro sebe. Bývá to někdy pro člověka trpká chvíle, kdy neví, jak by se rozhodl. Důvody pro a proti v srdci jeho zápasí a člověk bolestně cítí průběh tohoto boje, vždyť, jak básník Petöfi dí: »Ten boj nejkrutším, vlastní kde jest srdce bojištěm.« Tenkrát člověk ohlíží se po někom, kdo by mu spravedlivě poradil, co a jak činiti má, aby dobře učinil, neboť žádný člověk není tak dokonalým, aby vždycky a ve všem dovedl si poraditi sám a cizí rady aby nikdy nepotřeboval.

Byl to největší filosof starého věku, Plato, o němž Plinius (lib. 31., cap. 10.) vypravuje, že prokázal kdysi jistému příteli svému veliké dobrodiní. Jak se ti odměním? tázal se ho pak přítel v hlubokém pohnutí. Načež Plato odvětil: Až budu toho potřebovati, dáš mi dobrou radu. Tak mluvil a smýšlel slavný mudřec, o němž by se předpokládalo, že vždy dovede si moudře poraditi sám a že spíše ještě raditi bude jiným. A aj, ani on na sebe se nespoléhal, ač o něm král Dionysius říkával, že bez jeho rady ničeho neučiní.

Jen bláhovci a lidé tvrdých, surových povah všechno dle své hlavy bez rady s jinými činí, jako na př. dělával to ukrutný Turků král, Bajazid VI., který ze zásady každou radu zamítal, pokládaje sebe za nej-moudřejšího člověka na světě, ale neslavné jeho panování se smutným koncem svědčilo jen o chybných krocích, které činil. (Chalcocondylas lib. 3.)

I křesťan, chce-li opravdu moudrým býti, sám o sobě bez rozvahy a bez rady s jinými důležitých věcí nepodniká, jakož sám Duch sv. pravil: »Moudrý všechno s radou činí.« (Přísl. 13, 16.) A i my, draží v Kristu, vědouce o slabosti a nestatečnosti své, chceme všechno činiti s radou. Ale či?

Všeliký dar dobrý s hůry jest, a tak i dobrá rada jest darem s hůry, darem Ducha sv. K Němu tedy obrátíme především prosby své, aby On, dárce dobré rady, milostí a pomocí Svou přispíval nám, kdykoliv, rady sami sobě nevědouce, za ni prositi Ho budeme. On řekl: »Má jest rada!« (Přísl. 8, 14.) »Já, moudrost,

sídlím v radě.« (Ibid. 8, 12.) On prosících neoslyší a darem rady jich potěší.

A jakým způsobem Duch sv. nám dar rady uděluje? A jak se i k nejsvětějšímu dárce i k dané radě zachovati máme? To budiž předmětem dnešního našeho rozjímání.

*   *

Slavný spisovatel francouzský, Lamartine, měl kdysi rozmluvu s filosofem, rázu encyklopedistů, kteří, jak známo, všechno jen na rozum stavěli, vůli a srdce lidské zanedbávající. Lidé ti říkali: jen ve vědě a rozumovém vzdělání leží mravní síla člověka, a lidstvo bude tím mravnější, čím bude vzdělanější. Lamartine rozhodně tvrzení tomu se opíral a pravil: Přepněte rozum učenosti sebe větší, získáte snad rozum člověka, nikoliv ale zároveň srdce jeho a vůli jeho. Kdo dovedl srdcem a vůlí pohnouti, ten dovedl všechno. V jedné slze jest více genia, než ve všech foliantech vaší filosofické encyklopedie. (Podobné myšlenky pronesl Lamartine ve svém dílku Graciella.)

Naše doba podobně jako francouzští encyklopedisté soudí; pro samé vzdělávání rozumu zapomíná na druhou mohutnost duše, na vůli, která více poslouchá srdce, než rozumu, a odtud lze si vysvětliti, proč při vší moderní osvětě a vzdělanosti mravnost velice poklesla.

Jak jinak počíná si nejsvětější vychovatel člověka i člověčenstva, Duch svatý. On světem moudrosti a milosti své osvěcuje rozum, aby člověk poznal a viděl pravdu i dobro z pravdy plynoucí, avšak přesvatá ruka Jeho dotýká se i srdce a rozsvěcuje v něm oheň, aby člověk ku poznané pravdě láskou zahořel, a pohýbá i vůli lidskou, aby člověk poznanou a milovanou pravdu chtěl. Duch sv. nikomu se nevnučuje, poněvadž nechce spasiti nás bez nás, ale u dveří srdce našeho čeká, aby na prosbu naši do srdce pohostinu vešel a v něm působil. Milost Jeho přesvatá, která rozum náš osvětila, zahřeje srdce naše ohněm lásky ku pravdě a, jak sv. Tomáš Aquinský dí, zjemní je, aby stalo se citlivým a vnímavým, a když srdce se roznítilo a

vůli k dobrému činu ponouká, Duch sv. tuto vůli pomáhající milostí Svou podporuje, aby čin započala. A toto působení Ducha sv. na zjemnění a citlivost srdce a snadnou pohybnost vůle, aby tato vůle šla za poznaným dobrem, jmenujeme darem rady. Jest tedy dar rady doplněním a podporou daru moudrosti. *)

Jakým způsobem však Duch sv. člověku dar rady uděluje?

Způsob ten jest trojí.

Mnohdy působí Duch sv. na srdce lidské přímo, milostí Svou. Tak působil přímo na sv. Agustina, že zanechav bludů celým srdcem přilnul k svaté víře katolické. Tak pohnul srdce sv. Františka Borgiaše, když tento pohližel na hnijící mrtvolu krásné druhdy Isabelly královny, a seznal pomíjejicnost statků vezdejších; tak dotkl se srdce patrona českého, sv. Norberta, že bleskem byv zasažen, při procitnutí svém ihned mysl obrátil na věčnost a věci poslední na ní a ihned se odhodlal odřici se bezbožnosti a světských žádostí a žíti spravedlivě a zbožně na tomto světě.

I našeho srdce Duch sv. často přímo se dotýká, zvláště když v nerozhodnosti své za dar osvětlení Jeho prosíme. Staří pohané, nevědouce sobě rady, uchýlovali se do podzemních chrámců, nazvaných »templa consilii«, kde stála soška modly. Sem se utíkávali, rady hledající. My křesťané v nejistotě své, co a jak někdy učiniti máme, uchýlíme se do svatyní našich, kde prosíme Ducha rady, aby nám radou Svou ku pomoci přispěl a činy naše milostí Svou předcházel.

Tak učinili i sv. apoštolové. nevědouce si rady, před volbou nového apoštola na místě Jidáše. Taktéž činili i všichni světcové. Alespoň jeden příklad uvedu ze života českého patrona, sv. Norberta. Když milostí Boží na dobrou cestu byl obrácen, nevěda sobě rady,

---

*) „Consilium est Spiritus Sancti donum, quo rationalis creatura a divina bonitate movetur sufficienter ad rectum consilium dandum de singulis agendis. Summa II, 2. quaest. 52. Denum consilii ad ipsam prudentiam refertur ut perficiens et adjuvans ipsam. Ibid. art. 2.

co by dále činiti měl, počal důvěrně vzývati Ducha sv., a Bůh, vyslyšev ho, radil mu, aby stal se knězem. (Votka: Drahé kameny.)

Taktěž činí i každý věřící křesťan. Nespolehá se ani na svou moudrost, ani na svůj rozum, jako se na moudrost svou nespolehal ani král Šalomoun, prose Hospodina, aby mu přidal srdce mlčelivé a vnímavé, které by rozumělo Božím vnuknutím. Věřící křesťan především u Boha rady hledá. Jest přesvědčen, že Otec náš nebeský ví, čeho potřebujeme, že bez Něho a Jeho pomoci jsme jako ovce bloudící a že slíbil nám pomoc Ducha svatého. Proto dříve, než co důležitého počneme, s Bohem radu bereme, před Ním se koříme, Jej za pomoc a přispění vzýváme. Nikdy tedy ničeho důležitého nečiníme, dokud jsme vroucně nepoprosili Ducha svatého za osvětlení a radu Jeho.

Když sv. Augustin chodil v zamyšlení, nevěda si rady, jak a kde by se pravdy dopídl, uslyšel hlas: »tolle - lege — vezmi a čti!« A v udivení, odkud hlas přichází, popošel dále a našel na sedátku zahrady, v níž se procházel, rozevřené svaté Písmo. Vzal je a četl a zajásal, třímaje v rukou knihu pravdy, po níž tolik toužil.

K sv. Písmu vůbec a sv. evangeliu a Jeho zásadám zvlášť uchyluje se křesťan ve všeliké své nejistotě. Hledí vyzpytovat, která jest vůle Boží svatá a dobrolíbezná, jakož psáno jest: »Ostříhej zákona a rady (jeho) a bude to životem duši tvé.« (Přisl. 3, 21.) Staří Řekové, pohané, nevědouce si rady, chodili do Delf, tázat se Apollina, a pohanští Římané hledali rady v knihách Sybillinských. My křesťané, »jestli znamenáme, že v pochybnostech jest soud náš, vstaneme a vstupujeme na místo, kteréž byl vyvolil Hospodin« (V. Mojž. 17, 6.), »jdeme poradit se s Hospodinem« (IV. Král. 22, 13.), prosíce Ho, »aby řídil v pravdě cesty naše.« (Sir. 37, 19.) To činíme, sahajíce zároveň po svatém evangeliu Jeho, v němž vůle Jeho a rada Jeho jest zjevna. O Krügerovi, presidentu statečných Boerů, se vypravuje, že v nejtěžších a nejdůležitějších otázkách, kdy v pochybnostech vězel, co činiti má, k sv. Písmu sahal po vroucí modlitbě

a pak rozhodoval nikoliv dle svého, nýbrž dle Ducha, ze sv. evangelia vanoucího.

První cesta, kdy Duch sv. přímo nám rady své uděluje, jako sv. apoštolům, sv. Norbertu a jiným, jest cesta mimořádná, tato cesta, kdy zjemňuje a vnímavým činí srdce naše, aby poslechlo rady Jeho ve sv. evangeliu dané, jest druhá cesta, na které sklání se k nám a radu nám dává. Tímto způsobem přechoťsto mluvívá k nám, jakoby i k nám volal, jako druhdy k sv. Augustinovi: vezmi a čti to, co Kristus Pán hlásal, co sv. apoštolové kázali a co sv. římskokatolická církev k věření předkládá. Přilož k zásadám zde vyloženým, jako k míře zamýšlené jednání své, změř a urči je dle toho, nikdy nechybiš.

Tak činili světcové. Svátá Zitta prostičkou byla dèvečkou a měla chudou, ale zbožnou matku. Tato jí říkávala: »Čiň jen to, co se Bohu líbí a varuj se všeho, co se Bohu nelíbí.« A této radě tak sv. Zitta uvykla, že pak před každým činem kladla si otázku: »Bude se toto jednání mé líbiti Bohu?« (Ott: Leben der Heiligen, I.) Taktěž i sv. Ignác jednal, říkávaje: »Ničeho nečiň, leč dříve se's byl otázal: líbí se to Bohu a prospěje to lidem?« (Ibid. I., str. 1306.) To čině, nikdy nechybiš, a proto mohl sv. Ludvik synu svému dáti naučení: »Čiň jen to, co srovnává se s vůlí Boží, abys mohl před celým světem a bez uzardění říci: toto jsem mluvil a toto jsem činil.«

Abychom ale tak činiti mohli, k tomu jednoho jest potřebí, a to jest znáti sv. víru svou a zásady její. A to právě jest to, co mnohým křesťanům, kteří jsou jen titulárními křesťany, schází. Oni znají všechno možné, co se světa týká, a pečliví jsou o mnohé věci, ta nejlepší stránka však, kterou jest svatá víra naše, jest jim neznáma. Svět je k tomu vede, aby pro pečování o věci tohoto světa zanedbávali záležitosti věčných. Bylo to za vlády čínského císaře Kang-hi, když v provincii Če-Kiang vypuklo hrozné pronásledování křesťanů. Missionáři tamější po dlouhém úsilí domohli se toho, že směli stížnosti své přednésti samotnému císaři čínskému a spolu prositi ho, aby šíření evangelia, které křesťany k dosažení šťastné věč-

nosti vede, se nebránilo. A co odpověděl císař? Divím se tomu, že se držíte takového náboženství, které na tomto světě k zapírání sebe vás vede, a že se staráte tolik o onen svět, kde jste ještě nebyli a kterého tedy sami neznáte. Radím vám, abyste byli rozumnými a nestarali se o to, co je za hrobem, nýbrž o to, co je před hrobem, a nevšimali si života věčného, nýbrž chutě užívali života časného a radostí jeho. (Veith. Dolor. 223.) Takovouto čínskou radu až do dneška dává svět a pokládá nesmyslnou tuto řeč za největší moudrost. A nachází měkkých uší dost, které rády takovou věc slyší, a ochotných srdcí, které bezbožné tyto zásady s radostí přijímají. Pak ovšem není divu, že i mezi samými křesťany panuje úžasná neznalost zásad svaté víry naší a že takoví lidé v nejdůležitějších záležitostech, rady sobě nevědouce, nepravými a sobě záhubnými cestami krácejí. A proto, jestli staří pohané za vrchol moudrosti kladli výrok filosofa Bianta: »Poznej sebe sama!« klademe my, křesťané, za vrchol moudrosti: »Poznej Boha a vůli Jeho, jak nás tomu svatá víra naše učí, a pak v pravém světle poznáš také sebe a s milostí Ducha sv. budeš si věděti rady v mnohých věcech.«

Třetí způsob, kterým Duch sv. dar rady nám uděluje, děje se skrze naše spolubližní, zvláště skrze ty, kteří jsou nám bližší, jako rodiče, učitelové, přátelé naši, známí naši. Rádce sobě vybíraje, musí však člověk býti opatrnosti veliké, aby nevybral takového, »který sice radu pronáší, ale jest rádcem sám pro sebe,« to jest k svému užitku, jak Duch sv. dí. (Sir. 37. 8.) I tu třeba »prositi Nejvyššího, aby v pravdě řídí cestu tvou« (ibid. 19), když rádce a rady jeho vyhledávati si budeš. Jakého rádce vyvoliti si máš, o tom Duch sv. v Sirachu 37. kapitole zevrubně mluví, že to má býti »muž svatý, kterého poznáš podle toho, že zachovává bázeň Boží, a jehožto duše jest podle duše tvé, a kterýž, kdybys poklesl ve tmě, polituje tebe.« (Verš 15. a 16.)

S radostí a hrdostí vzpomíná každý věrný Čech na zlatou dobu otce vlasti, Karla IV., kdy v Čechách nevidaný a neslýchaný dosud panoval blahobyť a kdy

Čechy byly velmocí, k níž veškera cizina s úctou vzhlížela. A čím to bylo, že Karel IV. k takové povznesl je slávě? Jako moudrý druhdy Šalomoun sám hledával rady u Ducha sv. před každým důležitým krokem, vzýváje Ho, a pak kolem sebe vyvolil si rádce zkušené, mezi nimiž vynikal »každému Čechovi nezapomenutelný Arnošt z Pardubic, co do mravní povahy a mnohostranné způsobilosti nad jiné vynikající, první a nejvyšší ozdoba pražského stolce arcibiskupského,« jak o něm sám Palacký svědčí (Děj. II. 2, 55.), dokládaje, že »osobně duchovenstvu svému svítil co vzor a příklad ctností všelikých« (ibid. str. 175.). A když tento zemřel, vyvolil si za rádce nástupce jeho Jana Očko z Vlašimi, muže rovněž výtečného, kterého ustanovil i poručníkem syna svého Václava.

Proto i ty, křesťane milý, rádce sobě vyhledávaje, zkoumej dříve, jakých mravů a jakého smýšlení jest ten, od něhož rady míti chceš. Je-li to nevěrec, nepřítel svaté víry naší, člověk lehkých mravů, pak mu nevěř. Duch sv. praví: »Jen jedné s mužem bezbožným o svatosti, s nespravedlivým o spravedlnosti, s nepoctivým o počestnosti, s lenochem o práci (a špatně pochodíš).« (Sir. 37.) Na tuto výstrahu narážej, dí sv. Ambrož: »V kaluži kdo by hledal pramen? Kdo nápoj ve vodě kalné? Proto kde zmatek nepravosti, kdo by se domníval, že by se odtud mělo vážiti rady? Nebo, kterak mohu za vyššího v raděni pokládati toho, jež v mravech vidím býti nižším? A proto vynikati musí nade mne ten, jemuž svěřiti se hodlám.« (De offic. lib. 2., cap. 12.)

Těchto slov měli by všichni křesťané pamětlivi býti, zvláště v našich dobách, kde mnoho samozvaných špatných rádců čili spíše zrádců, vnucuje se i jednotlivcům i celému národu našemu. V řečích svých i novinách i knihách udělují různé rady a pokyny, počítajíce na lekověrnost lidskou, že mnozí jejich rad poslechnou. A skutečně se nepřepočítávají. Svedou přemnohé, kteří pak ovšem pozdě bycha honí. Nuže tedy, milý křesťane, vždycky uvaž: jak může se mnou dobře smýšleti člověk, sám jsa smýšlení bezbožného? Jak může pravou lásku k bližnímu je-

viti ten, který Boha nechce znáti? Jak může dobrým tobě býti rádcem a po správných cestách voditi tebe ten, který sám od cesty pravdy Boží se odchýlil? Zdaliž nechce i tebe strhnouti na cestu bezbožnosti, po níž sám bloudí?

Niphilinus vypravuje o Neronovi, že mnohokráte se rozpakoval provésti nekalé a bezbožné své zámysly. Zlí a ošemetní rádcové však mu přimlouvali, říkajíce: což nejsi caesarem, abys směl dělati, co se ti líbí? Koho bys se bál, když všechna moc jest v rukou tvých? A rada ta učinila z Nerona krvežíznivého ukrutníka. S takovoutěž radou přicházejí k lidu mnozí nešlechtní svůdcové, lichotíce jemu a jeho slabostem a vášním a říkajíce: což nejsi ty, lide, souverainem, abys směl dělati, co se ti líbí? Koho bys se bál, když všechna moc položena jest do rukou tvých? Tak a podobně mluví a vychovávají z lidu, od Boha a zákonů Jeho odpoutaného, krvežíznivce a surovce takové, jaké měla revoluce francouzská v 18. a pařížská komuna v 19. století.

Není tedy dobrým rádcem ten, kdo tobě a slabostem tvým lichotí, aby se ti zalíbil. To dobře věděl císař Bedřich, jak Aeneas Sylvius vypravuje (*De reb. gest. Alph. lib. 3*), který pánům do poradní síně vcházejícím a v předsíni pláště a klobouky odkládajícím, řekl: ještě dvě věci odložte, než do radní síně vstoupíte. A ty jsou? Lichocení a přetvářka. A toto dvojí odložiti mnozí rádcové právě neumějí, nebo uměti nechťejí. Oni, naopak, aby lidu se zalíbili a klamně popularity dosáhli, tváří se, jakoby s lidem nejlépe smýšleli, ač vlastně dobře smýšlejí jen o svůj prospěch a ješitnosti a chybám lidu lahodíce, chtějí ho zneužiti k dosažení sobeckých plánů svých. Snad nikdo tak lidu nelichotil, jako encyklopedisté francouzští, kteří připravovali revoluci. »Úsilujte o své pozemské štěstí, užívejte a nebojte se nikoho. Marně bys hledal blaha svého za hranicemi tohoto světa, setřes se sebe předsudky náboženské a oddej se rozkošim!« Takovou radu lidu dával pověstný Diderot. A nemyslicím davům lidu se tato řeč líbila, poněvadž jejich smyslným

žádostem lahodila, jakož se jim líbí ještě dnes, když stoupenci Diderotovi taktéž mluví.

Myslí to však tito svůdcové s lidem upřímně? Nikoliv! »Rady bezbožných jsou lstivé,« dí Duch sv. (Přisl. 12, 5) a že lstivě, jen pro sebe mluvili i encyklopedisté s Diderotem, prozradil sám soudruh a hlava jejich, Voltaire, kdy v nestřeženém okamžiku mezi svými prohlásil o témž lidu, jemuž špatnou radou lichotili: »Lid jest hloupý, jsou to volové, kteří potřebují jha, sena a biče.« (Petrů, Děj. vzděl. str. 502). A kdyby dnes člověk slyšel mluvit soukromě mezi sebou ty, kteří jako Diderot lidu na venek lichotí, svádějíce ho, uslyšel by, že o tomtéž lidu právě tak opovržlivě mluví, jako Voltaire.

Poctivý a spravedlivý člověk, který Boha se bojí a sám o věčnou spásu dbá, jinak mluví. Ten upřímně řekne ti pravdu, ať se ti tato líbí, nebo ne. Když vypuklo v Čechách povstání proti zvolenému a již i korunovanému králi Ferdinandovi II. a protestantští stavové čeští, kteří ono povstání způsobili, vyslali na Moravu posly své, aby i Moravané se k nim přidali, otázan byl zemský hejtman moravský Karel ze Žerotína o radu. A rozváživ věc, varoval důtklivě protestantské stavy české od jejich nerozvážného jednání, ač sám byl také protestant. A když pak z Vidně od krále Ferdinanda byl otázan, co by se činiti mělo, dal radu, aby poslán byl arcikníže Maximilian do Čech jako prostředník a radil, uchopiti se mírných prostředků. (Gindely, Děj. česk. povst. I. str. 308 a dále.) Ale rady jeho neuposlechli ani zde ani tam a neblahý následek toho brzy se ukázal v krvavé válce třicetileté. Kdyby se bylo uposlechlo rady Žerotínovy tu i tam, která mu způsobila na obou místech místo diků jen bolestné proň nařknutí, (ibid. str. 364 a dále) nebylo by došlo k Hoře Bílé a k tomu, co po ní následovalo. Ano, opravdový rádce řekne dle nejlepšího svého přesvědčení pravdu, hledaje jen prospěch toho, komu radí, nikoliv však prospěchu svého. Plinius k tomu poukazoval, že prý z jazyka dvě žíly jdou, jedna k mozku a druhá k srdci, a dodal k tomu, že tedy i ten, kdo radí, má jeviti nejen rozvahu z roz-

umu vycházející, ale i lásku ze srdce proudící. Avšak pravou lásku k bližnímu v srdci roznítiti a rozum osvítiti může jen Duch svatý, tento duch lásky, Bůh nejvýše moudrý a proto každá dobrá rada i od bližních nám udělena jest vzácným Jeho darem.

Zbývá ještě říci, jak se máme zachovati, když nám dobrá rada jakýmkoliv způsobem, ať přímým vnuknutím, nebo na základě zásad sv. evangelia, aneb skrze bližní naše byla udělena? Odpověď na tuto otázku jest samozřejmá. Jsme povinni jí poslechnouti. Byl to Xerxes, perský král, který chtěje táhnouti proti Řecku, svolal všechna poddaná sobě knížata a předložil jim plány své, tázal se jich o radu. A když mu dobře poradili, poukázavše na to, že plány jeho k cíli nepovedou, že třeba podstatně je změnit, vzkřikl na ně: »Dal jsem vás zavolati, abych vyslechl rady vaší, avšak budu přece dělati, co já chci a vy musíte poslechnouti.« A porážka Nerxova u Marathonu a Salaminy brzy ukázala, jak pošetile jednal. Jako Xerxes ku vlastní zkáze své pošetile by jednal i ten, který znaje radu dobrou, by si jí nevážil, nýbrž dle svých chutí se řídil. »Dnes, uslyšíte-li hlasu Božího, nezatvrzujte srdcí svých,« volá Duch sv. a kdykoliv tedy seznáme, že v dobré radě, kterýmkoliv způsobem nám dané, Jeho hlas mluví k nám, nezatvrzujeme srdcí svých, nýbrž poslechněme hlasu Jeho.

Poněvadž však »hledati máme nejprve království Božího a spravedlnosti jeho«, tedy to, »co svrchu jest«, musíme především dotazovati se po radě o věcech k věčně spáse vedoucích. U sv. Severina zastavil se Rugiův král Flakcitheus, Arian a žádal ho za radu, kterak by mohl dobytí království Gothů.

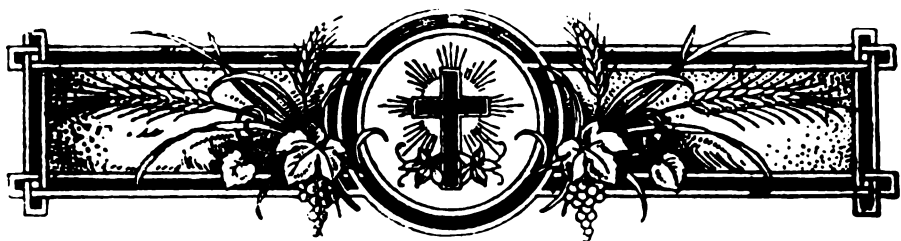
Svatý Severin pak mu odpověděl: Kdybys byl řádným křesťanem, raději bys mne žádal za radu, kterak bys získal království věčného. (Kulda, Čirk. rok str. 50.) A dle tohoto napomenutí sv. Severina jedná každý moudrý křesťan. Věda, že pravá moudrost záleží v tom, snažiti se dojíti šťastné věčnosti, v pochybnostech, kdy jako na rozcestí stojí, hledá nejprve rady, která by ho na dobrou cestu, ku šťastné věčnosti směřující, uvedla a na ní udržela.

Hledající pak rady ve všelikých úzkostech a potřebách, zvláště spasení našeho se týkajících, nezapomeňme o přimluvu utíkatí se k Tě, která sluje a jest také matkou dobré rady, k nejsvětější Panně Marii. V Káni Galilejské, kdy architriklinus i služebníci svatební byli na rozpacích, co činiti mají, ihned byla radou Svoji pohotově, řkouc: »Všechno, cokoliv vám (Kristus Pán) rozkáže, učinite!« Poslechli, a bylo jim i svatebčanům zpomoženo.

A bude-li viděti, že i my snažíme se učiniti všechno, cokoliv Pán přikázal nám, bude nám i ve zvláštních případech pomocníci a přimlůvkyní u dárce dobré rady, Ducha svatého, abychom, požívající pomoci Jeho, v nejistotách nezbloudili, nýbrž bezpečně kráčeli k svému cíli, šťastné věčnosti. Amen.

IV. Dar síly.

„Ti, kteří doufají v Hospodina,
nabudou síly a nebudou umdlé-
vati, půjdou a neustanou.“

Isai. 40, 31.

Jest to velmi hluboká myšlenka, jakou shledáváme ve starých pověstech, vypravujících o rytířích, kteří měli vysvoboditi nějakou osobu, od černucha nebo zlé strygy unesenou, aneb vyhledati ukrytý poklad, že, jdouce správnou cestou, nesměli se od ní uchýliti ani na píd, aby nespadli do hrozné propasti, z níž nebylo vysvobození více, ano, ani nesměli se ohlédnouti, ať se dalo kolem nich cokoliv. Na oklamanou ozývali se brzy v pravo, brzy v levo lákaví hlasové, aneb vzadu zaznívaly děsné výhrůžky, a běda rytíři, dal-li se svésti a ohlédl se. V tu chvíli za trest zkameněl. Šel-li však mužně v před, nedávaje se ani hrozbami zastrašiti, ani lákadly pohnouti, docházel touženého cíle a našel buď hledaný ukrytý poklad, aneb vysvobodil osobu od zlého draka unesenou.

Pověsti tyto zdají se mi býti variací lidového podání na velikou, skutečnou událost, která veškereho člověčenstva se týká. „Starý drak, kterým jest ďábel a satan“ (Zjev. 20, 2.), oloupil lidstvo v ráji o poklad nejdražší, kterýmž jest království Boží, jakž sám Kristus Pán svědčí, řka: „Podobno jest království nebeské pokladu skrytému“ (Mat. 13, 44.), a duch zlý jako v zakletém zajetí držel pokolení lidské. Kristus Pán však

vydobył nám svobody synů Božích a prohlásil nás za dědice království nebeského, my však musíme si sami tohoto království násilným bojem a tuhým zápasem vydobyti. Sám Pán to řekl: »Až dosavad trpí království nebeské násilí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je« (Mat. 11, 12.). Taktéž i blaženost věčná, v království nebeském nám kynoucí, byla pro nás ztracena, jakoby byla zakleta, avšak Pán nám utrpením a smrtí svou získal neskončených zásluh, jež dodají teprve pravé ceny našim dobrým skutkům, abychom za ně vzali pak odplatu hojnou v nebesích. Musíme tedy opět se přičiňovati mnohým namáháním a přemáháním se a bojem, abychom »dobrymi skutky pojistili si povolání a vyvolení své.« (II. Petr. 1, 10.)

Tedy jen boj, trpký boj nás čeká, chceme-li dojít cíle. A proto také svatý apoštol Pavel tak často o boji za království Boží mluví, křesťany k němu nabádá, volaje na př. v epištole k Židům: »A protož v trpělivosti běžme k uloženému nám boji.« (12, 1.) Jsme zajisté údové církve bojující, čili, jak staří předkové naši říkali, údové církve rytěřující, každý z nás chce a má skrze dobré skutky své, jež Spasitel neskončenými zásluhami svými ozlatí, dobytí ztraceného pokladu šťastné a blažené věčnosti, musí však jíti cestou, a to cestou úzkou a namáhavou a nebezpečnou, k nebesům vedoucí. Na cestě této se všech stran dorážejí na nás mnohá nebezpečnství: tu se ozvou svůdné hlasy hříchů, tam zase hrozby ďábla a posměch světa, my však, chtějíce dojít svého cíle, musíme to činiti tak, jako onen rytíř za vyhledáním zakletého pokladu jdoucí: nesmíme se totiž ohlížeti ani v pravo, ani v levo, tím méně vzad, neboť před ohlédáním se varoval sám Pán řka, že kdo ruku ke pluhu přiložil (aby pracoval na vinici Páně) a ohlédá se, není Pána hoden. Proto také sv. apoštol Pavel dí: »Těch věcí, které vzadu jsou, nedbám, k těm pak, které z předu jsou, úsilovně chvátám, a k uloženému cíli běžím.« (Fil. 3, 13.)

Nemysleme však, že projít světem a jeho nástrahami a dosíci pokladu blaženosti věčné jest tak lehounké. Nikoliv! Kdyby to bylo tak snadným, nebyl

by řekl Pán slov tak výstražných, jako jsou slova Jeho: »Mnoho povolaných, ale málo vyvolených!« a nebyl by výslovně pověděl, že křížovou cestou musí jíti ten, kdo chce přijíti za Ním. Pročítejme životopisy svatých a světic Božích, a užasneme nad tím, co všechno musili vytrpěti, kolik vítězných zápasů svést, než dosáhli cíle svého. Věděli zajisté, že jen »tomu dá Pán seděti na trůnu Svém, kdo zvítězil, jakož i On zvítězil.« (Zjev. 3, 21.) K bojování dobrého boje však, který vítězstvím končí, a ku přemáhání všech nesnází se stálým bojem spojených jest třeba zvláštní milosti Boží, nás posilující.

A milost tuto dává Duch sv. těm, kteří za ni prosí a my ji nazýváme darem síly. Jest to jeden z nejvzácnějších darů Ducha sv. Moudrost člověku pravdu ukáže, rozumem ji člověk pozná, darem rady si ji vyvolí a darem síly ji vydobývá. V čem záleží tento vzácný dar síly? Kterak tohoto daru užívati máme? Toť jsou otázky, které si zodpovíme v dnešním sv. rozjímání.

*   *

V čem záleží dar síly? Nepřekonaný dosud filosof, sv. Tomáš Aquinský, na otázku tuto odpovídá takto: Dar síly jest onen dar Ducha sv., pro který člověk, započav kterýkoliv dobrý skutek, až do konce jej provede a při tom ze všech nebezpečností vyvázne.*) Jest to tedy síla duše, pro kterou člověk bez bázně dobrý úmysl svůj až do konce vykoná. (Fortitudo et animi firmitas. Ibid. quaest. 123, 2.) A čím se jeví síla duše?

Na tuto otázku odpověděl již starý filosof Plato, řka: Síla duše jeví se v tom předně: abys v provádění dobrých zámyslů svých nebezpečností se nebál a za druhé, abys nehody s tím spojené statečně snášel. (Stob. ser. 7.) S tímto názorem Platonovým souhlasí i sv. Tomáš.

—
*) Fortitudo est donum Spiritus sancti, qua homo persistit in quomque bono opere inchoato et quaevis pericula imminentia evadit. Summa. II. 2, quaert. 39, art. 1.

Především tedy třeba, když jsme se odhodlali, dobrý skutek provést, abychom nebezpečností s tím spojeného se nebáli. Když statečný Leonidas vytrhl do boje proti Peršanům a stráž mu zvěstovala: nepřátelé jsou již blízko nás, odvětil klidně: Dobře, a my jsme zase blízko jim. (Plutarch, Apopht. Lacon.) I my na křtu sv. dali jsme se za bojovníky Kristovy a přísahali jsme věrnost ku praporu sv. kříže Jeho. Jakožto údové církve bojující víme, že nepřítel svého spasení máme dost a dost. Každé chvíle může nám stráž našeho rozumu zvěstovati: nepřítel jest blízko tebe. Vyzbrojen darem síly, klidně i ty odpovíš: nuže, dobře, a já jsem zase blízko jemu.

To tedy, křesťane milý, především na paměti měj, že nikde nejsi před nepřítelem bezpečen. Žádné místo, pravi blahoslavený Tomáš Kempenský, není tak tajné a žádný řád tak svatý, aby tam nevešlo pokušení. (O násl. Krista. I., 13.) Proto třeba bdělosti veliké, aby nepřítel tě nepřekvapil, jakož sám Kristus Pán před tím varuje slovy: »Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení.«

Bylo to v noci před bitvou na Bílé Hoře, kdy jízda uherská stála v nedaleké vsi Ruzini. Ač věděli, že nepřítel jest blízko, nepostavili U'hři ani stráž, a svlékše se se šatů, ulehli. Byli ovšem přepadeni a poraženi. (Černohouz. Hist. př. str. 31). A tak se děje i křesťanu, který v době hrozícího mu nebezpečí spi, místo aby bděl; kdy nejméně se toho naděje, nepřítel užije chvíle příhodné, přepadne ho a přemůže ho. »Není větší chyby a zároveň větším znamením lehkomyšlnosti ve válce, jako, vymlouvá-li se kdo slovy: toho a onoho jsem se nenadál,« říkával vítězný Napoleon svým vůdcům.

Stále tedy budme pohotově, jako věrní bojovníci Kristovi, kteří bdí a kteří pak, kdyby nepřítel na ně udeřil, se neleknou, nýbrž zmužile se mu postaví vstříc k vítěznému boji. Proto také svatý Tomáš Aquinský definuje dále dar síly, jako utvrzelost duše, která bázní zabraňuje. (Est firmitas, quae timores cohibet, I. c. q. 123, art. 3.)

Čtyři jsou strany: v pravo, levo, v zad a v před.

Pro křesťana jen cesta ku předu, k nebesům vedoucí jest volnou, na všech třech ostatních stranách číhají v záloze nepřátelé naši, a těmi jsou: tělo, svět a ďábel. Ti člověka přepadávají a lákají a svádějí, ano i jistého druhu násilí užívají, aby odvedli ho od cesty pravé, ku předu vedoucí.

Všimněme si blíže těchto nepřátel.

Po levé straně číhá na nás nepřítel hrozný, tělo totiž, to jest tělesnost, čili smyslná žádostivost toho, co tělu lahodí. Sám vyvolená od Pána nádoba, svatý apoštol Pavel, se děsil tohoto nepřítele, volaje: »Jsem tělesný, pod hříchem poddaný, nešťastný já člověk, kdož mne vysvobodí z těla smrti této?« (Řím. 7.) Děsili se tohoto nepřítele i ti největší světcové, poněvadž věděli, že stačí jediný jen chybný krok, a i ten nejstatečnější křesťan by klesl. Viděl jsem klesati i takové, praví s úžasem svatý Augustin, o nichž jsem myslel, že stojí tak pevně jako cedry na Libanonu. Když Alexandrovi, králi makedonskému, nad perským králem Dariem zvítězivšímu, zvěštovali, že zajali manželku Dariovu, nejkrásnější to tehdaž ženu v Asii a řekli, že ji přivedou, aby Alexander sám ji viděl, odpovětil: Nikoliv! Obávám se, abych já, vítěz nad muži, nebyl podmaněn od ženy. Ale tělo neplane jenom touto vášní jedinou, zde má člověk co činiti s hydrou sedmihlavou, která různým způsobem naň doráží. Tělo dle slov sv. Pavla »vždycky žádá proti duchu,« a žádosti ty jsou ducha ponižující tak, že sám pohanský mudřec Solon nad tím se zhrozil, řka, že mnohý člověk namnoze nikoliv jako člověk, nýbrž jako šelma žije. Na tato slova Solonova narážel jiný pohanský filosof Diogenes, který, stoje na náměstí Athénském, z plna hrdla volal: Lidičky, lidičky, pojdte sem! A když se seběhl zástup ohromný, žádostivý slyšeti, co pověstný cynik jim chce, začal Diogenes volati ještě silnějším hlasem: »Lidé, pojdte sem!« Jsme zde, odpověděli. Nikoliv, děl mudřec: lidi jsme sice, volal, ale místo lidí sešla se samá zvířata, neboť vy máte sice lidskou tvář, ale žijete dle zvířecích vášní. (Laert. lib. 6.)

Totéž by mohl učiniti Diogenes na mnohých místech i dnes a ku svému překvapení by shledal,

že právě život dle tělesnosti trávený, při němž duch jest otrokem a tělo pánem, moudrost a rozum v okovech a vášně tělesné sedí na trůnu, že právě takový zvířecí život jest vychvalován od mnohých za vzor dokonalého života. Ovšem, lidem takovým schází vzácný a veliký onen dar Ducha sv., dar síly totiž, který kdo má, »nenásleduje v síle své žádosti srdce svého.« (Sir. 5, 2.)

Jak docela jinak počínal si sv. Pavel, který »trestal tělo své a v službu je podroboval, aby nebyl zavržen« (I. Kor. 9, 27.) a vyzýval křesťany, aby i oni »mrtvení Ježíšovo na těle svém nosili.« (II. Kor. 4, 10.) Věděl zajisté, že nepřítel tělesnosti naší jest tím nebezpečnější, poněvadž všude provází nás. »S ním bdiš, s ním spíš, s ním pracuješ, s ním se i modlíš; on s tebou jde do práce i do chrámu, a proto všude tě přepadá, nejsi-li dost ostražitým.« Nelekej se však, křesťane milý; jako sv. Pavel toho dosáhl, že »všechno mohl v Tom, který ho posiloval,« tak i ty, budeš-li chtít, s pomocí a v síle Ducha sv. zvítězíš nad tělesností tak, »že nebude panovati hřích v smrtelném těle tvém, abys poslouchal žádosti jeho, nýbrž »vydáš oudy své za nástroj spravedlnosti Bohu.« (Řim. 6.)

Druhý nepřítel na pravo od tebe číhá a tím jest svět. »Toto všechno tobě dám, sliboval ďábel Kristu Pánu a slibuje i věrným jeho a ukazuje jim slávu a bohatství tohoto světa. Jak lákavá to vějička pro světáky a jak záhubná. Když zimní král, Bedřich Falcký, od stavů protestantských přijal korunu českou, »aby zasadil ránu říši Antikristově« (Gindely, Děj. českého povst. II. str. 184), t. j. aby povalil katolickou víru v Čechách, s velikou slávou přijel do Čech 23. října r. 1619 a jako »český král«, byl uvítán řečí německou (ibid. str. 187.). Všude od protestantů v Čechách byl co nejstkvěleji a nejhlučněji pozdravován. Dne 31. října slavil velikolepý vjezd svůj do Prahy a 4. listopadu byl za spolupůsobení veskrze jen protestantských kazatelů za krále korunován. Byla při tom sláva veliká a Fridrich Falcký, jsa jí zaslepen, odvažoval se věci neslýchaných, dav na př. zhanobiti kostel sv. Víta (Gindely II. str. 242), při čemž hrozným způsobem

bylo zacházeno s ostatky svatých, ano i svatý kříž rouhavým způsobem byl potupen. Ale toto »slavné panování« zimního krále netrvalo dlouho. Již 9. listopadu příštího roku hanebně utíkal z Prahy i z Čech, provázen nadávkami poraženého vojska svého (Gindely III., 270). Tak končívá sláva světská. A právě za touto pomíjející světskou slávou ženou se mnozí, běžice, »aby vzali korunu porušitelnou«, kterou jim nehoda ještě během jejich života, anebo smrt na konci z rukou vyrazí.

Jak zcela jinak počíná si v té příčině věřící křesťan, který daru síly od Ducha sv. si vyprosil. Jeho heslem jest: »Nikoliv mně, Pane, nýbrž jménu Svému slávu dej!« A čím více jest zde na světě pravý křesťan Kristův oslavován, tím více se pokořuje před Bohem. Tak činiti s: snažil naproti Bedřichovi Falckému Ferdinand II., král český, který se nerozpakoval vyznati, že při slavnostním udělování lén, nebo při jiných příležitostech — kdy císař v největším lesku a slávě světské se ukazuje — vždycky se v duchu pokořoval před Bohem, říkáje: »Pane, mé srdce se nevyšlo, jsem červ!« Tím se dá také vysvětliti, že o své vlastní hodnosti císařské mluvíval i opovržlivě (Gind. II. str. 2.), říkávaje, že mezi hercem, který představuje císaře na jevišti, a jím jest pouze ten rozdíl, že herec představuje ho několik jen hodin, on pak, císař, po celý život (ibid.). »Všechno pro čest a slávu Boží«, bylo heslem sv. Ignatia, který také světskou slávou pohrdal a v moci a síle Ducha sv. jen slávy Boží vyhledával. K takové síle duševní, která slávou světa povrhá a když v ní přece dlíti musí, před Bohem se pokořuje: k takové síle duševní může dospěti jen ten, kterému Duch sv. dar síly této udělil. Sám ze sebe nikdo této síly nemá a stavi-li kdo takový své povrhání světem na odiv, jako cynikové činili: pak je vedla k tomu síla pýchy, jak to i samému Diogenovi právem bylo vyčítáno, nikoliv ale síla lásky z Boha vycházející a k Bohu vedoucí. Tato síla nemá v sobě žádné pessimistické příchuti, nýbrž prosyncena jest sladkou láskou k Bohu, jako zdroji opravdového blaha a dárci slávy věčné.

Když Valens nabízel sv. Basiliovi bohatství a slávu tohoto světa, odřekne-li se Krista, a dal mu delší čas na rozmyšlenou v domněnce, že síla jeho lásky ku Kristu zatím se zviklá, řekl mu světec: »Zbytečně mi rozmyšlenou dáváš, cítím v sobě sílu, danou mi od Ducha sv., že zítra i pozejtří budu takovým, jakým jsem dnes.« Ano, dar síly člověka udržuje na cestě dobré, aby neohlížel se a nedal se vylákati tam, kde číhá veliký nepřítel jeho -- svět.

Ale této síly právě přemnoží lidé nemají. Za trochu jalového potlesku, za hrstku plané slávy, za časný zisk hotoví jsou zraditi Boha i bližního. Ach, přátelé drazí, nevím ani, jak bych dosti hluboce vštípití mohl vám tu smutnou pravdu, kterak svět jest nevděčný. Vyláká vás, rozhýčká vás, od Boha odvrátí vás, něco málo bezcenné slávy a zisku vám podá, a pak zapomene na vás a vysměje se vám, a když vás vyčerpá, odhodí vás. Jak mnozí, kteří světu věřili a cele se mu věnovali, trpce pak zaplakali nad jeho nevděkem a bezcenností darů a slibů jeho! »Bídně jsem žil, bídně umírám — turpiter vixi, turpiter morior,« zvolal v poslední chvíli caesar Nero, pronásledovatel křesťanů, jehož jedinou snahou života bylo, získati a užívatí slávy a bohatství tohoto světa. A jako Nero mohou zvolati na konci svého života všichni ti, kteří jako Nero honili se jen za tímto světem. Nevede a nesílí je Duch svatý, nýbrž števe a svádí je jiný duch, který jest třetím a hlavním nepřítelem našim a tím jest ďábel.

Ďábel jest otcem pýchy, a pýcha, kteráž předchází pád, jest matkou všech hříchů. (Eccl. 10, 15.) Jiné nepravosti jen ctnosti sobě protivné napadají, praví sv. Řehoř (Lib. Mor. 34, 18.), jako na př. hněv napadá trpělivost, opilství střídmost, smilstvo čistotu. Pýcha však nespokojí se udušením jediné jen ctnosti, nýbrž proti všem se pozvedá. A proto nepřítel náš, ďábel, jako lev řvoucí obchází nás, ze zadu nás pýchou napadá, aby nás od pravé cesty, ku předu vedoucí, svedl. Hned první rodiče svedl pýchou, slibuje jim: budete jako bohové. Když Mojžíš a Aron přišli k faraonovi, z rozkazu Páně řkouce: Toto praví

Hospodin Bůh: propust lid můj! — zatvrdil duch zlý pýchou srdce jeho a odpověděl v hrdosti své: Kdo jest Hospodin, abych poslechl hlasu jeho? Neznám Hospodina.

A právě takovýmto způsobem až do dnešního dne ďábel lidstvo svádí, a věru, že mnoho jich svede. Kdo jest Hospodin, abychom poslechl hlasu jeho? Neznáme Hospodina! Toť zásadní motiv, který v různých variantech ozývá se ze spisů a řečí liberálů, neznabohů a jejich svedenců. My sami jsme si bohy svými, my lidstvo jsme svým souverainem, nad nímž není nikoho. Toť stálý refrain náhončích satanových. Dětinská to chvástavost, které sám Lucillio Vanini, jeden z předchůdců novověké filosofie, se v poslední chvíli posmíval. Když vlečen byl k popravišti, shýbl se a sebrav něco prachu se země a rozhodiv jej mezi přítomné diváky, kteří rovněž od nesvědomitých neznabohů byli svedeni, zvolal: Ejhle bůh váš! — Trefná to satira na všechny ty, kteří jen hmotě se klaní a zásadám materialismu holdují, Boha, Ducha svatého zneuznávající. V pošetilé pýše své se domýšlejí, kdo ví, jak učenými jsou a jak ve vzdělanosti pokročili, když zahodili víru v Boha a nesmrtelnost duše a když posmívají se článkům naší sv. víry o věčnosti. Pověstný neznaboh, francouzský básník Alain René Lesage, stařec již osmdesátiletý, když mu kněz připomenul, aby se kál ze hříchů svého výstředního života, drze a s posměchem odvětil: »Já doufám, že mi v pekelných plamenech bude tak volno a blaze, jako rybě ve vodě! Avšak, sotva dořekl, klesl mrtev (Les dernieres mots. Walter. 29.). Tak daleko k věčné jeho zkáze zavedla ho domýšlivá jeho pýcha a tak daleko zavádí i dnes všechny ty, kteří, zřeknuvše se sladkého jha Páně, stali se otroky ďábla i všech skutků jeho i vší pýchy jeho.

Jak docela jinak počíná si pravý křesťan proti nástrahám ďábelským. Poslušen hlasu sv. apoštola Petra: »Odpírejte ďáblu, silni jsouce u víře!« nedá se nikdy na řetěz pýchy přikovat v žaláři vášni, nýbrž obléká se dle návodu sv. Pavla v »odění Boží, aby stál proti úkladům ďábelským, bera především štít víry,

kterým by mohl všechny šípy nešlechtníka uhasiti« (Ef. 6, 11.).

Ano, přátelé drazí, ďábel ničeho se tak nebojí, jako pevné víry v Boha a plynoucího z ní podrobení se zákonům Božím. A proto mohl právem říci svatý apoštol Jakub: »Budtež tedy Bohu poddáni a ďábel uteče od vás« (Jak. 4, 7.). To ďábel dobře ví, a proto hlavní prací jeho jest rozsévati nevěru; ví zajisté, že kdo víru ztratil, ztratil i sílu odporovati jemu. Avšak víra jest božská ctnost, kterou nám Duch svatý na křtu sv. v duši položil jako nejdražší Svůj dárek do vínku, a těm, kdo Ho za to prosí, posiluje tuto víru darem síly Své, aby pevně stál »a nebyl od satana oklamán, neboť (věřícímu) nejsou neznáma myšlení jeho« (II. Kor. 2, 11.).

To jsou tedy oni tři nepřátelé naši: tělo, svět a ďábel, kteří svádějí nás od cesty pravé a proti nimž nám třeba daru síly od Ducha sv.

Dar síly však, jak dříve bylo řečeno, nezáleží pouze v tom, nebezpečí se nebáti, nýbrž za druhé také v tom, různé nehody trpělivě snášeti.*) Čteme-li dějiny sv. apoštolů, jakož i dějiny mučeníctví prvotních křesťanů, žasneme nad statečností a silou jejich, s kterou všechny svízele a děsná muka snášeli. Čerpali zajisté tuto sílu svou z daru Ducha svatého. A tak činili i křesťané všech pozdějších dob a činí až podnes. Nepůjdu pro příklad do cizích zemí a dalekých věků, nýbrž sáhnu k životopisu blah. Sarkandra, Moravana. Při vpádu kozáků r. 1620 do Holešova na Moravě, kde byl duchovním správcem, statečným svým vystoupením zachoval celou osadu svou a nepřátelé, sestoupivše s koní, přijali od něho požehnání a nikomu neublíživše, odjeli. (Gindely II., 255.)

Ale brzy na to Sarkander byl křivě od protestantských štváčů obžalován, jakoby s Polany byl ve spojení, a strašlivě byl mučen, při čemž žádáno na něm od protestantů totéž, co žádáno bylo od krále Václava IV. na našem sv. Janu Nepomuckém.

---

*) *Sustinere et immobiliter in periculis sistere, principaliter est actus fortitudinis. Summa, I. c. art. 6.*

aby totiž vyzradil tajemství zpovědní ze zpovědi Lobkovicovy. Odepřel ovšem statečný tento rek a trpělivě nesl, když mu byly údy vymknuty, svaly přetrženy a do otevřených ran kapána hořící smůla a síra. Kde vzal blahosl. Sarkander tuto neobyčejnou sílu ve snášení těchto muk? Byl to dar Ducha síly, dar Ducha svatého, který mu nedal klesnouti ani v mukách, nýbrž vytrvati a zvítěziti.

Jsou však ještě jiné druhy muk, při nichž třeba síly veliké, aby člověk s odevzdaností do vůle Boží je snášel. Přejde do domu nemoc, zaklepe na dvěře nouze, stihne člověka nezasloužené ponížení a otrá-sají srdcem i myslí jeho jako přival prudké bouře, která květy spokojenosti ničí a strom pozemského klidu z kořene vyvrací. Kde v takových případech hledati pomoci? Nikde jinde, leč tam, kde s jistotou ji nalezneme, u Ducha svatého. Tenkrát »posilňme se v Pánu a v moci síly Jeho«.

Byl to slavný spisovatel náš český, básník Frant. Lad. Čelakovský, který ve Vratislavi smutné měl svátky vánoční roku 1846 i nový rok na to. Pět dítek jeho i žena jeho ležely nemocny. Bylo to jako v lazaretu, píše v dopise (ze dne 6. ledna 1847) svaku svému dru Staňkovi a dále dokládá: »Poručili jsme to vše opatrující ruce Páně« (Čas česk. mus. 1872, str. 180), jako vůbec z četných dopisů jeho veliká a nezlomná důvěra jeho v Boha ve všech souženích a strastech vyzírá.

Sílu z Boha čerpati ovšem může jen ten, kdo v Boha věří, doufá a Jej miluje. Kdo Boha zavrhl, jako naši nedovzdělanci a nevzdělanci činí, ten ovšem, když svět pomoci odřekne, aneb dáti nemůže, pod tíhou útrap klesá a sobě zoufá. Odtud si vysvětlíme úžasně se vzrůstající počet sebevražd, jichž jen v Evropě se nyní ročně páchá přes jedenkrát sto tisíc, samovraždné pokusy v to nepočítaje. Nelze zapřít, dí dobrý pozorovatel dnešních poměrů sociálních, Reich, že v naší době jeví se veliký úpadek mravní síly a proto tolik smutných zjevů ve společnosti lidské. Ovšem, ale kterak může býti jinak, když nejdou pít z pramene síly, jímž jest Duch svatý,

nýbrž žízniví stojí nad vyschlými cisternami útěchy světské. »Změnili pravdu Boží v lež« (Řím. 1, 25), a »proto posílá jim Bůh působení bludu, aby věřili lži« (II. Thess. 2, 10) a »na lež spoléhající, pasou větry« (Přisl. 10, 40) a konec jejich zahynutí.

My, drazí přátelé, věduce, že nedojdeme cíle svého, nebude-li nás síliti Duch sv., k Němu s prosbou vroucí za vzácný ten dar se obrátíme. Uznávající však nehodnost svoji, přímluvce mocného si vyhledáme. A koho?

Sv. Petr Damianský vypravuje o jistém chlapci, který byl tak slaboučký a na nohy chorý, že, i když větší byl, stále nošen býti musil. Jednoho dne opatrovnice jeho šla okolo kostela a chtějíc něco nakoupiti sobě, položila hocha do předsíně chrámové a odešla. Dítě osamělo a tajemnou puzeno silou, po čtyřech plazilo se do chrámu a dovléklo se před oltář Nejsvětější Panny Marie. Pokoušelo se postaviti se na choré nohy své, na nichž dosud nikdy nestálo a aj, najednou vzpřímeny nohy a dítě k nesmírnému úžasu svých rodičů přiběhlo domů zdrávo a silno. Byl to Odillo, pozdější opat slavného kláštera Clugny, ozdoba věku svého.

I my jsme slábi a nestateční a neumíme choditi v přikázáních Božích. Nuže k Panně všemocné, v duchu dovlékneme se před Její trůn, prosme Ji za přímluvu Její, vytrvale chtějíce a snažíce se pak choditi v přikázáních Hospodinových a jistě »nabudeme síly a poběhneme a nebudeme umdlévati a půjdeme a neustaneme,« dokud nedojdeme cíle svého, šťastné věčnosti. Amen.

V. Dar umění.

„Rtové moudrých rozsívati budou umění.“
Přísl. 15. 7.

K mudrci Antisthenovi přišel mladý muž, jménem Diogenes, později známý to cynický filosof, a prosil ho, aby ho přijal za svého žáka. Antisthenes mu odřekl. Diogenes odešel, avšak nikoliv na dlouho. Brzy se vrátil a prosbu svou znovu opakoval, mudrlec však opět ho odbyl poznámkou, že žádných žákův nepřijímá. Když pak Diogenes přišel po třetí a po čtvrté, uchopil Antisthenes hůl a chtěl Diogena udeřiti, ten pak skloniv šiji, řekl: Jen udeř, libo-li tobě, vez však, že tak tvrdé hole nenalezneš, která by rozbila mé předsevzetí a mou touhu, státi se tvým žákem. Takovou vytrvalostí přemožen, přijal ho Antisthenes za svého žáka a zasvěcoval ho do tajů svého vědění. (Laert. 6. 2.)

Diogenes byl o tom přesvědčen, že právě vědění a umění člověka zvláštním způsobem zušlechťuje, že dává oku jiný lesk, tváři jiný výraz, tělu jinou postavu, ruce jiný hmat, jazyku jinou výmluvnost, zkrátka, že právě vědění a umění vtiskuje duši zvláštní vítězné znamení, a že pomáhá člověka činiti člověkem. A proto také též Diogenes ostře pokáral mladíka, který pravil, že vzdělávati se v umění ne-

bude, řka jemu: Což ti na životě tvém tak málo záleží? Věz, že člověk nemá žít, jen aby žil, nýbrž aby se naučil správně žít. A tomu se naučiti, jest uměním tím největším (Th. pol. 259).

Podobně i filosof Aristoteles soudil, neboť když jednou domlouval jistému otci, aby dal v uměních a vědách vzdělání svého syna, na otázku otcovu: A co z toho bude mít? odpověděl: Až bude sedět na kamenném sedadle, nebudou pak lidé mozi o něm říci: Vizte, tamto sedí na kameni kámen. A týž mudrlec na otázku, jaký jest rozdíl mezi člověkem vzdělaným a nevzdělaným, odpověděl, takový, jako mezi živým a mrtvým. (Diog. Laert. lib. 5, cap. 1.)

Že tomu tak, dobře tušil náš český spisovatel, Václav Hanka, který, jsa hochem, musil pásť stáda a všimati si polních prací, poněvadž otec jeho chtěl z něho mít hospodáře. Ale malý Václav na pastvu knížky si brával, pilně v nich čítaje a z nich se vzdělávaje. Jednou ho otec překvapil a přísně mu domlouvaje, že zanedbává svěřeného mu dohledu, knížky mu vzal. Ale Václav pak matku prosil, až mu knížky vydala, a on, potají v nich čítaje, vzdělával se dále. A ta snaha jeho a touha po vzdělání dovedla ho tam, kam šel.

Zastaví se snad mnohý z vás s podivením a pomyslí si: ty nám zde mluvíš o potřebě znáti se ve vědě a umění a diš, že mrtvý život vede ten, kdo se v nich nezná: jakž ale můžeme vědám a umění věnovati se my, kteří musíme hledati výživu své v povolání jiném, než vědeckém a uměleckém? Jsme tu řemeslníci, rolníci, dělníci, a naši přední starosti musí býti, obhájití svůj život: na pěstování věd a umění nám ani času, ani peněz nestačí.

Věřím, že tomu tak, odpovídám na to, avšak úmysl můj nese se dále, nese se k tomu, dovésti vás až ku kořenu, ke zřídlu všeho pravého vědění a umění. Jak si to myslím, vyložím vám následující události. V roce 1875 byl v jisté výkladní skříni pražské vyložen obraz, znázorňující vděčnost dítěte. Množství diváků kupilo se kolem obrazu a chválili i myšlenku obrazu i provedení samo. Jednoho dne zastavil se

o polednách prostičký starý dělník v haleně před tím obrazem, a slyše, jak okolostojící chválili krásu jeho a umělost malířovu, prohodil: To je toho! To já dovedl více! Zraky všech upřely se na něho a jeden z přítomných, nikoliv bez příchuti sarkasmu otázal se ho: Jak to myslíte? — Dobře, odpověděl tázaný. Malíř, kterého tolik chválíte, uměl jedno vděčné dítě namalovat a já jsem uměl pět vděčných dětí si vychovat. Nuže, co je větším uměním?

Starý dělník ten pověděl hlubokou pravdu. Veškeré vědění a umění má nésti se k tomu, aby z člověka učinilo dokonalého člověka, to jest, má nésti se k jeho zušlechtění a mravnímu povznesení tak, aby člověk životem svým blížil se svému ideálu dokonalosti. Aby však tak se dalo, musí vědění a umění vycházeti z prazdroje ideálu dokonalosti, který filosof Plato nazýval »kalokagathii«, to jest musí vycházeti z prazdroje vši pravdy, dobra a krásy, a prazdrojem tím není nikdo jiný, leč Bůh sám. »Věda vede k Bohu,« říkával zvěčnělý professor matematiky, Fr. Studnička, což znamená: věda a umění z Boha vychází a k Bohu vede, a proto všechno vědění a umění, jež od Boha odvrací, není ani vědou, ani uměním, nýbrž pavědou a pasquilem umění. Ano, pravé vědění a umění jest vzácným darem Ducha sv., který uděluje z milosti Svě těm, kdo za něj prosí a dosíci ho se snaží.

Vědění a umění, vycházející z Ducha svatého, jest naprosto rozdílné od vědění a umění, kterým nadýmá se tento svět, a proto třeba dáti dobrý pozor, abychom, hledající pravého umění, nebyli od světa oklamáni.

Nuže, v čem záleží pravé vědění a umění? Kterak možno nám všem bez rozdílu ho dosíci? Toť jest předmětem dnešního našeho rozjímání.

*   *

Pravé umění z Boha vychází a k Bohu vede. Proč?

Bůh jest stvořitel světa. Bez Něho není učiněno nic, což učiněno jest. On jest původcem všehomíra.

Celá příroda a všechny zákony její i všechny krásy její jsou uskutečněnými myšlenkami Božími. Bůh, abych se slavným přírodopytcem Dánska, Oerstedtem, mluvil, celý plán světa od věčnosti ve své vševědoucnosti nesl a s časem v prostoru jej všemohoucím slovem Svým provedl. Celé zkoumání a bádání lidstva záleží v tom, probádati myšlenky Boží v přírodě uložené, a když se člověku podařilo poznati některou z myšlenek Božích, pak člověk se těší z toho, že poznal částčku pravdy.

Tisíce věků a statisíce, ano miliony učenců na tom pracují, aby uhádli alespoň částčku z myšlenek Božích v přírodě uložených. Člověk tu cítí, jak jest nepatrným jeho vědění proti vševědoucnosti Boží. Sám nevěrec Laplace to cítil, když, umíraje, řekl přátelům jej obklopujícím: »Co víme, jest jen maličkost, co nevíme však, to jest nekonečnost, — tout, ce que nous savons est peu de chose, mais, ce que nous ignorons est une infinité.« (Les dern. mots. 21.)

Jak bláhové a jak nesmyslné jest tedy počínání a domnění těch nedouků, kteří kahanec svého rozumu na místě slunce vševědoucnosti Boží staví, chtějíce v drzé domýšlivosti své kritisovati Boha samého. Byl to Euripides, známý slavný básník řecký, který, složiv divadelní hru, šel se podívat na její provedení. Nezkoušení posluchači však nepříznivě kus posuzovali, vytýkajíce, to a ono že by mělo býti opraveno a změněno. A tu Euripides vyšel na scénu a řekl klidně, ale rozhodně: Tragedii tuto skládal jsem, abych poučil já vás, a nikoliv. abyste vy poučovali mne. (Erasmus Apoph. lib. 6.) A tak si počínají i mnozí domýšliví nedoukové, kteří se pokládají za nedostižné učence. Pán Bůh složil pro ně knihu přírody, uloživ v ni některé ze svých vznešených myšlenek, aby z ní poučoval nás, a aj, oni se opovažují dětinský rozumek svůj stavěti nad neskončenou moudrost Boží, místo aby zvolali se sv. Pavlem: »Ó hlubokosti bohatství (čili: »Ó nevyvážitelná hojnosti«), moudrosti a vědomosti Boží, jak nevyzpytatelní jsou soudové jeho a nevystižitelné cesty jeho.« (Řím. 11, 33.) — Moudrý a věřící křesťan zná a vyzná: z Boha žijeme, neboť

z »Něho a skrze Něho a v Něm jsou všechny věci.«
»Snažím se uhádnouti myšlenky Boží,« říkával slavný hvězdář Keppler, když ke studiu astronomie se bral.
»Bylo mi to dáno shůry,« se slzami v očích vyznal slavný hudební skladatel Haydn, když mu gratulovali ku skladbě vznešeného jeho oratoria, nadepsaného: »Stvoření«.

Bádavý duch lidský však nespokojuje se s tím, aby pouze myšlenky Boží vyhledával a sobě uvědomoval, on se snaží také je nápodobiti. A tato snaha, myšlenky Boží nápodobiti, vedla člověka k umění.

»Umění má za účel vytvoření krásna,« praví náš český filosof Durdík (Aesth. str. 33), a ten, kdo dovede nápodobiti, nebo-li kopírovati krásu v přírodě se projevující, jest umělcem, a tím větším umělcem, čím význačněji a ideálu krásy věrněji nápodobení provedl. Kdo jiný však jest zdrojem a původcem vši krásy, leč Bůh sám, který přírodu stvořil? A proto mohl říci sv. Augustin, že náplň krásna v Bohu jest a že Bůh sdělil částčku tohoto krásna přírodě, odkud čerpá ji duše umělcova a z ní přechází do jeho ruky, aby v uměleckém díle ji zobrazením nápodobil. A proto také heslo umělců zní: Omnis ars naturae imitatio, — všechno umění jest nápodobením přírody, kteréžto heslo již starokřesťanskému mudrci Athenagorovi bylo známo, jenže doloženo slovy: »et omnis natura Dei imago — a celá příroda obraz Boží v sobě nese«.

Bylo to roku 1490, kdy na věži staroměstské radnice v Praze postaven byl orloj, staročeské, mistrovské to dílo hodinářského umění. Orloj ten ukazuje do dnes čas východu i západu slunce, běh a fáse měsíce, pohyb našich planet, mimo jiné mechanické pohyby různých figur. Do dnes vzbuzuje umělecká tato práce obdiv domácích i cizinců, v jaké míře a v jakém souladu všechn pohyb se děje. A nyní pohledme vzhůru k nebeskému blankytu za jasné noci hvězdnaté. Co tu miliard nebeských těles běží ve vykázaných jim drahách a jedno druhému nepřekáží, nýbrž v souladu, nad nímž již starověký mudrlec Pythagoras užásal, se pohybuje. Jak maličkým, jak ne-

patrným jeví se tu býti člověk proti tomuto ohromnému universu. To uvažuje jednou Pyrrhus, epírský král, u velikém pohnutí myslí své zvolal: »punctum est, in quo navigamus, mortales, — jen bod to jest (naše země proti celému vesmíru), na němž plujeme my smrtelníci.« (Bruson. lib. cap. 3.) Jak maličký a nepatrný jeví se býti rozum lidský proti rozumu Toho veleducha, jehož dílem celý vesmír jest. Jakým umělcem nedostižným jeví se nám býti Bůh, z Jehož všemohoucího slova vylynula se všechna tato velebná, vznešená, unášející krása universa. Tu i ten největší učenec a umělec tohoto světa musí klesnouti v prach před Bohem a kořiti se Jemu, všemohoucímu zdroji krásy. A proto veliký hvězdář Koperník, když nedostižně umělou mechaniku pohybu nebeských těles studoval, často vnitřním pohnutím oslzel nad božským majestátem jejich Tvůrce a proto slavný přírodopysmec Newton vždycky smekl, kdykoliv vyslovil jméno arciumělce všehomíra, jehož jméno jest Bůh. Kdo viděl ohromné pyramidy egyptské, staré to, tisícileté stavby věků dávno minulých, jistě udivením ztrnul při pohledu na tyto tvorby rukou lidských. A kdo vstoupil do velechrámu sv. Petra a zahleděl se v nesmírný ten prostor, v němž čtyřicet tisíc lidí snadno se směštná a pozvedl pak zraky své k ohromné kopuli nad chrámem se klenoucí, ve svaté úctě na to vše pohlíží a obdivuje se velikému duchu Michaela Angela, který plán chrámu zhotovil. Když ale člověk přijíždí k Benátkám, a z daleka vidí vypínati se velikány alpské, sta a tisíckráté mohutnější než všechny pyramidy egyptské a vidí nad nimi klenouti se nedohlednou klenbu nebeskou jako obrovskou kopuli, s níž slunce jako věčná lampa ve velechrámu všehomíra září a vidí širý kraj před sebou, který miliony lidstva v sobě hostí: tu chtějž nechtějž musí zachvěti se v útrobách a klesnouti v prach před všemohoucím Veleduchem, který všechno to jediným jen slovem z ničeho učinil. Sta let stavěny byly starobylé památky egyptské, sto dvacet let stavěn byl velechrám sv. Petra v Římě, statisíce, ano miliony rukou na tom pracovalo a Bůh, když »připravoval nebesa o ohra-

žoval propasti, oblaka upevňoval svrchu a odměřoval studnice vod a vykazoval moři jeho meze a odvažoval základy země (Přís. 8.): to vše nestálo všemohoucího Umělce než jedině jen slovo: buď!

A veškeré opravdové lidské umění není ničím jiným, leč slaboučkou, chabou kopií díla Božího. Malířství, sochařství a veškerá umění vůbec z pokladů Božích berou. Díla Boží sochař v kameni nápodobí, malíř kopíruje a přece není ani kapitolínská Venuše, ani Apollo belvederský, nejkrásnější to sochy na světě, tak krásné, jako živé tělo lidské; jako rovněž asi nejšťavnatější barvy Makartovy nevystihnou te krásy barev, jaké v sobě chová přirozeně vykvetlá jediná jen fialka nebo narcis. »Patřte na kvítí polní,« pravil Pán, »amen, pravím vám, že ani král Šalomoun ve vši slávě své tak nebyl oděn, jako jedno z nich.«

Ano, pravé umění jen z Božího bere, božské myšlenky vystihnouti hledí, jejich krásu zobrazuje, z originální krásy čerpajíc. A proto jen takové umění jest umění, které, z Boha vyšedši, k Bohu zase vede. To znamená, že každé umělecké dílo musí na sobě nésti nejen znak krásy a pravdy, ale také znak dobra, musí tedy člověka povznášeti, poučovati a mravně zušlechťovati.

»Umění a každé umělecké dílo vůbec,« praví myslitel Silbert, »musí sloužiti ctnosti a musí člověka činiti lepším a kde ho činí horším, tam přestává to býti uměním, a sloužíc hříchu, páše modloslužbu.« A takovému nepravému umění holduje právě dnešní svět. Již křesťanský mudřec Athenagoras na to si stěžoval, že umění jeho doby místo ctnosti hříchu slouží a ke hříchu svádí. A mohl by si tak stěžovati i dnes. Mnohý moderní nepravý umělec nikoliv z jasných ideí Božích nýbrž ze stínu hříchů motivy ku své tvorbě bere. Mnohý moderní básník jen nepravosti opěvuje, moderní malíř nemravy zobrazuje a mravně zchátralý novinář to vychválí a doporučí za dílo umělecké prý ceny a svede mnohé.

Sám střízlivý kritik, anglický, spisovatel Samuel Smiles (vyslov: Semjul Smajl), nad moderním, vlastně světáckým uměním se zastavil a je odsoudil

slovy: »Pochybno jest, zdali umění, přepychu hovní, vykonalo ve prospěch pokroku lidstva tolik, jak obyčejně se za to má; ono spíše změkčuje charakter, činíc ho přístupným lákadlu smyslů.« (Karakter str. 357.) A sám náš český filosof Durdík nezapírá pokleslost pravého umění. Práví, že obecnstvo honí se za novinkami, a jen to, co jest pikantní a paradoxní, má úspěch. Přemrštěnost, necudné a surové žerty jsou v oblibě a vkus strašným způsobem upadá. (Aesth. str. 592.)

A přece v dnešních dnech stále se ozývá heslo: vzdělání, vědění a umění, toť prý jediné lidstvo zušlechťí! Ó nikoliv. Sám střizlivý filosof náš Durdík prohlásil to za »mylnou domněnku« (l. c. str. 591). Ano, vzdělání, ale v čem? Vědění, ale čeho? Umění ale jaké? lidstvo zušlechťí?

Prostičká matka z lidu, která své dítě učí Boha znát, v Jeho svatých přikázáních chodit, ta jest ve skutečnosti neskončeně větším vzdělavcem, než leckterý universitní pan profesor, který si dává deset tisíc korun ročně platit od státu za to, že vykládá svým posluchačům, že vlastně nejsou lidé, nýbrž vyvinutá hovada. Otec, který mozolovitou rukou píše svému dítěti, v cizině dlícímu: »Dítě moje, nezapomeň na Boha, nespust se Ho a On tě neopustí,« takový otec jest neskonale lepším spisovatelem, než od celého nemravného světa oslavovaný básník a romanopisec, který jen daremnosti líčí a nepravosti vychvaluje a tím čtenáře své ku hříchům vede a v nepravostech je utvrzuje. Malíř, třeba nebyl vynikajícím talentem, který vytvoří obraz, pohledem na nějž duše lidská ku vznešeným ideálům pravdy a dobra se povznese a mravně se zušlechťí, daleko více ve službách umění vykonal, než oslavovaný od světa genius, který obrazy svými v člověku zvířecí chťiče probouzí a posiluje. A proto, křesťané drazí, stůjte na stráži, abyste i vy nebyli svedeni. Dnešní doba vydala heslo: jen vzdělání a vědění a umění! Zkoumejte dobře to, co se vám pod jménem vzdělání a umění podává, zdali opravdu vás to vzdělá a mravně povznese a zušlechťí. Snadno nyní to poznáte. Pročtete-li knihu, a kniha ta vás

přivede Bohu blíž, v některé ctnosti vás utvrdí, od hříchu některého odvrací a odložíte-li ji s uspokojením, že jste v dobrém posilnění: pak jest kniha dobrá. Jestli však čtení některé knihy nebo slyšení některé řeči vás rozvášní, jestli spisovatel její nebo řečník proti Bohu a svaté církvi Jeho mluví, k nevážnosti, ano snad i nenávisti a posměchu sv. víry naší vás vede, hříchy a nepravosti vášním rouchem krásné mluvy odívá a je vychvaluje, pak jest to nikoliv umění pravdy a ctnosti, nýbrž „umění bezbožnosti“, a takové umění, byť sebe krásněji bylo sestrojeno a vyzdobeno, není žádným pravým uměním. Tak se věci mají i k obrazům a sochám hledíc.

Opravdový umělec bere tedy motiv ku svému dílu z díla Božího, a provedením díla svého snaží se přivésti lidstvo Bohu a ctnostnému životu blíže; světů oddaný umělec však bere si motivy z díla satanova, ze hříchu, a uměleckým vyšňořením hříchů a nepravostí snaží se lidstvo od Boha odvésti a vylákati je k páchání hříchů a nepravostí od něho velebených. Snadno lze tedy rozeznati, kde který duch v mysl umělcovu působí. Rafael nezačal malovati žádný svůj obraz, dokud vroucně se nepomodlil, Makart, dokud se pořádně nenapil. Shakespeare nevzal péro do ruky, dokud zbožným rozjímáním se nepřipravil, Zola dokud hampejzy neprolezl a do bahna nepravostí se nepohroužil. Proto také jiné jest zavanutí ducha z prací obou!

Ze všeho, co dosud bylo řečeno, jest patrné, že pravé umění jest velikým darem Božím. Bůh to jest, který originály uměleckého veledíla svého byl stvořil, a Duch sv., který tvářnost země obnovuje a okršlek země naplňuje, to jest, jenž naplňuje také duši opravdového umělce a ji sílí, a k tomu vede, aby vznešenost a krásu, kterou v přírodu byl položil, správně pojal a dle nadání Duchem svatým jemu uděleného ku slávě Boží a zušlechtění svých bližních také provedl.

Toť jest jedna stránka daru umění. Druhá stránka však mnohem dále se nese. Právil jsem, že veškerenstvo v přírodě jsou s časem v prostoru uskutečněné myšlenky Boží. Byl to básník Schiller, který pravil

»Nejkrásnější myšlenkou Stvořitelovou pak jest člověk.«
(Fragm.)

Starý spisovatel křesťanský Theodoret celou řeč o tom učinil (řeč 3.), ukazuje na umělou stavbu našeho těla a převzácnou vznešenost naší duše. Tedy předmětem největšího umění má býti člověk sám a cílem tohoto umění jest učiniti člověka takovým člověkem, jakým dle plánu Božího člověk býti má. K obrazu Božímu jsi stvořen, člověče, a proto všechno vychovávání a vzdělávání člověka k tomu se nésti má, aby právě tento obraz Boží v nás byl rozvinut a v ctnostném a bohumilém životě objevil se v plné své kráse. Ano, »dokonalí buďte, jako Otec váš v nebesích dokonalý jest,« tak zní rozkaz našeho Spasitele. Obraz nejdokonalejšího Ducha, obraz Boha v sobě nosíš, a proto máš všechnu péči o to míti, abys v podobné Bohu dokonalosti žil. A toho dovésti jest umění to největší. A proto mohl říci sv. Ambrož: »Vrcholem vědění jest Boha znáti, vrcholem umění pak jest Boha následovati.«

Na to také hlavní váhu kladl veliký vůdce duší, sv. František Saleský, když byl řekl: »Dobře činiti a před zlým utíkati, toť jest umění všeho umění, které nám dáno bývá od Ducha sv. Z toho jest patrné, že prázdné a bezcenné jest všechno takové vědění a umění, které k dobrému nevede a k zlému svádí. To jest právě ono umění, o němž sv. apoštol Pavel dí, že »nadýmá« (I. Kor. 8, 1.), poněvadž v naduté pyše kořeny své má a k pyše svádí. »Láska ale vzdělává,« dodal sv. Pavel, to jest pravé umění v lásce k Bohu založeno býti musí a z lásky k Bohu musí nás vésti ku konání dobrých skutků. Proto také řekl blah. Tomáš Kemp.: »A kdybych všechno na světě věděl, co by mi to prospělo u Boha, jenž mne souditi bude z toho, co jsem činil.« (Násl. Kr. I. 2, 1.) A sv. Ignác, vida, kterak mnozí se pachtí za tím, aby zdáli se býti hodně učenými, aniž by se starali o to, býti také lepšími a mravně dokonalejšími, zvolal k nim: »méně vědomostí, více ctností!«

Ano, »kdybys řeči všech mudrců z paměti uměl, co ti to prospěje bez lásky a milosti Jeho?« dí opět

blahoslavený Tomáš Kempenský. »Toť nejvyšší jest umění opovržením světa bráti se ku království nebeskému.«

Uměti dle zákona Božího žíti a dobré skutky konati, toť jest uměním nade všechna umění. Neboť všechno ostatní umění a vědění jen k tomu přispívati má, aby člověk naučil se a pak uměl dobře činiti a dobře činění jest a musí také býti ovocem, které ostatní vědění a umění nésti má. Proto také mohl říci náš český básník Kamaryt (Lilie a růže II. znělka 41.) že ani samo

»náboženství nic by neprospělo
při bezbožném v zlobě prodlení;
bez ctností jest bezdušné jen tělo.«

Ano, ovoce dobrých skutků musí nésti právě umění. To věděl dobře veliký básník španělský, Lope di Vega, že marné jest všechno umění a vědění a z toho vyplývající světská sláva, nevede-li při tom člověka ke skutkům dobrým, že jest bezcenná a proto, když umíral a okolostojící přátelé jeho připomínali mu, jakou slávu uměleckou jako nedostižitelný básník zde zanechává, odvětil: »a všechnu tuto slávu dal bych za to, kdybych měl o jeden dobrý skutek více.« (Petrů, Děj. vzděl.)

A proto, křesťané drazí, ze všech svých sil se snažme vyprositi si na Duchu svatém veliký a vzácný dar umění, umění to, jak sv. František Sal. Filotheu napomínal, poznávati to, co nám k spasení třeba. Majíce dar ten, dovedeme dobře rozeznávati dobré od zlého a rozeznavše, dobrého se přidržeti a zlého se varovati. Běda člověku, který daru toho umění nemá, neboť sám Hospodin skrze proroka Ozeáša (4, 6.) zvolal k lidu israelskému: »tys zavrhl umění (hebrejský text má člen před slovem umění »hadagath«, čímž naznačuje se umění určité, t. j. umění znáti Boha a zákony Jeho. Keil, Erkl. str. 55.) a proto zavrhnou já tebe.«

A co pak platno by bylo člověku, kdyby všechno

umění celého světa znal a na své duši škodu trpěl, neuměv podle přikázání Božích žítí tak, jak člověku k obrazu Božímu stvořenému žítí sluší. Sám sv. Augustin ve výkladu sv. Matouše (c. 11.) na bezcennou a prázdnou učenost světskou narážej, zvolal: »Sprostní a neučení uchvacují království nebeské; my pak se svou učeností běháme se k peklu.«

Můžeš tedy, křesťane milý, každý býti umělcem velikým. Není třeba, abys byl básníkem, slaveným malířem, spisovatelem, architektem, toho všichni lidé dosíci nemohou, ale, dle sv. víry své buď živ a dokážeš tím umění to největší. Ať si na nákladných pomnících a mohylách, které však zub času brzy ohlodá, stojí nápisy: zde odpočívá slavný básník X., zde věhlasný spisovatel Y. a zde na slovo vzatý učenec Z. — není možno, aby každý z nás uměl básnit, spisovat, bádat — my se o to snažme, aby na hrobě našem mohl státí nápis: zde odpočívá ten a ten, který uměl po křesťansku žít a po křesťansku umřítí. Jen takové umění před Bohem má cenu.

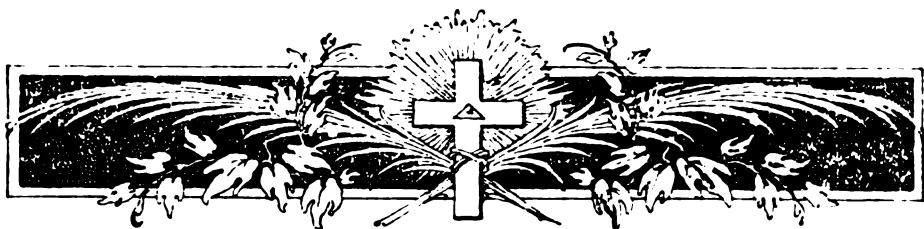
V minulém století zřízena byla ve Francii učená společnost tak zvaných »nesmrtelných«, jejíž členů smí býti jen určitý počet a členem smí zvoleni býti jen umělci a učenci nad jiné vynikající a proto bývá to touhou a chloubou umělců francouzských státí se členem této akademie, čili »společnosti nesmrtelných«, zvláště také i proto, že takový nesmrtelník má naději pohřben býti v pantheonu, bývalém to chrámě svaté Genovéfy.

I Kristus Pán založil před devatenácti věky společnost, jejíž členem může se státí každý člověk a jejímž úkolem jest pracovati ke slávě nesmrtelnosti v životě věčném. Znáte jméno této nesmrtelné společnosti, která do skonání světa bude žít, již brány pekelné nepřemohou a jejíž působnost a život i za hrob se vztahuje. Jest to naše sv. církev katolická. Boha znáti a Jej nade všecko a bližního jako sebe samého milovati jest základem učenosti její členů a dle přikázání Božích žítí nejvyšším pak jejich uměním.

Jest to naší chloubou, že jsme členy této akademie božských věd a umění, jež nikdy nepominou, třebaš pominula nebesa i země: víme zajisté, že těm, kdož v těchto božských vědách a uměních vyniknou, přichystal Pán nebesa, tento věčný Pantheon, kde korunováni budou od Pána tito nesmrtelní korunou věčné slávy. Amen.

VI. Dar pobožnosti.

„Cvič se v pobožnosti.“

I. Tim. 4, 7.

Jest to dávná otázka, kterou přetřásal již starý věk, otázka totiž, z čeho bere svůj vznik povaha, neboli charakter člověka. Tolik milionů lidí jest na světě a tolik různých povah mezi nimi a nad to i povaha jednotlivce, jak často se mění.

Vědátoři starého Egypta a Persie dali na tuto otázku v odpověď, že prý o povaze lidské rozhodují hvězdy a konstelace hvězd rozhoduje prý i o osudu jeho úmyslů a podniknutí. Domněnka tato táhla se i do věku novějšího a nalézá přívržence i v našich dnech a holdovaly této domněnce i osoby z tak zv. kruhů nejvyšších. Když 7. máje r. 1457 ve chrámu sv. Víta za krále českého byl korunován Jiří Poděbradský, plnou hodinu čekali na znamení hvězdářské, a pak teprve vložena byla koruna na hlavu jeho. (Palacký IV. 236.) Císaře a krále českého Rudolfa II. zbláznili nejvíce astrologové, stále mu hádajíce jeho příští osudy z konstelace hvězd, a sám, jinak proslulý hvězdář Tycho de Brahe k tomu svými astrologickými předpovědmi přispěl. (Česko-mor. kron.) Waldštýn, slavný vůdce v třicetileté válce, ničeho nepodnikl, dokud stále provázející jej vlašský astrolog nepostavil mu horoskop a dokud mu z konstelace hvězd nepředpověděl šťastný výsledek. A též i v dnešních dnech najde se pověřčivých lidí dost, kteří si dají hádati

a vykládati svou planetu a v pošetilosti své výkladům těmto věří. Že však všechno podobné počínání jest nejenom marným, nýbrž i hříšným počínáním, již nejstarší sv. Otcové, na př. sv. Augustin (O městě Božím kn. 5. hl. 1.), sv. Ambrož (Hexaem. IV. 6.), křesťanům důtklivě připomínají a Církev sv. výslovně jednání takové mezi hříchy proti prvnímu Božímu přikázání počítá.

V novější době jistí pavědátoři, kteří jen hmotu a hmotařství velebí, vystoupili s jiným náhledem, který jeden z vůdců jejich, Moleschott, takto pronesl: »Der Mensch ist, was er isst — člověk jest to, co jí!« což znamená: Povaha lidská řídí prý se dle stravy člověka. A ihned poukazovali na Tatary, kteří prý proto byli tak divocí, poněvadž jedli syrové maso, když je byli dříve měli celý den pod sedlem, a my Čechové jsme prý proto holubičím národem, poněvadž prý dosud se držíme staroslovanského pořekadla: »Kaša, máti naša.« Nelze ovšem upříti, že strava a jakost její působí v tělo lidské a zdraví a sílu jeho, že silné a dráždivé pokrmy a nápoje nervy napínají a pak ochablými činí, že by však kuchařská kniha měla býti výhradním zdrojem charakteru a kuchyňské nádoby oněmi tajuplnými kbelci, v nichž se povaha lidská peče a vaří, tomu jen bláhovec věřití může. Veliký učenec Newton, který jen rostlinné stravy požíval, a náš Jungmann, prostou střídmosti svou známý, nejlépe náhled Moleschottův vyvrací.

Opět vystoupili jiní, tvrdíce, že prý základem charakteru člověka jest výslednice povah jeho rodičů. Dítě prý dědí vlastnosti po rodičích: něco má po otci a něco po matce. I tento náhled o dědičnosti povahy jest nesprávný, ač nelze upříti, že mohou děděny býti po rodičích některé vlastnosti těla, nikoliv ale vlastnosti duše, která, jsouc formou těla, po rodičích se nedědí, nýbrž od Boha přímo stvořena bývá (Creatianismus). Vždyť již oba synové prvních rodičů, Kain a Abel, různých byli povah. Český král Maximilian II. ani dost málo neměl v sobě té energie a odhodlanosti, kterou se vyznamenával otec jeho

Ferdinand I. A kdo by ve Václavu IV. našel vznešenou povahu otce jeho, Karla IV.?

Nikoliv tedy ani z konstelace hvězd, ani z pokrmů, ani z dědičnosti, nýbrž z vychování vzniká povaha lidská. »Člověk,« praví filosof Kant, »není nic jiného, leč to, co vychování z něho učiní.« (Werke VIII., 459.)

Avšak vychování musí dít se dle určitého plánu a působiti tak, aby člověk schopen a snaživ byl na základě svého vychování dojíti svého cíle. Ale z toho jest patrné, že cíl vychování musí býti totožným s cílem člověka, a poněvadž, jak jsem již v řeči o moudrosti dokázal, cílem člověka jest spojení s Bohem a tím i dosažení šťastné věčnosti: musí celé vychovávání a vedení, a tím i celý charakter člověka založen býti na Bohu, čili celé vychování člověka, z něhož veškeren charakter jeho tak vyrůstá, musí býti náboženské, jak to výslovně žádal i sám reformátor věd, Baco Verulamský v *Instauratio magna*, dokládaje, že »každá vychovávající soustava, která na náboženství založena není, jest pramenem jedu.« A proto Komenský ve své překrásné knížce, nadepsané: »Zákony školy dobře pořádané« v kapitole 2. rozhodnou váhu klade na pobožnost, již ve škole a při vychování a v životě vůbec třeba jest, aby »lidé byli pravými lidmi a křesťané pravými křesťany« a v kap. 12. »pod věčným zatracením« zapřísáhá žáky, aby »co nejvroucněji pobožnost pěstovali.« Slova sv. Pavla k Timotheovi: »cvič se v pobožnosti,« byla mu ve vychování směrodatnými. Věděl, že základem dokonalé povahy lidské jest opravdová zbožnost tak, že možno říci: ukaž mi, jaká jest zbožnost tvá a já ti povím, jaký jest tvůj charakter, tvá povaha.

Opravdová zbožnost však není dítkem tohoto světa; ona jest vzácným darem Ducha sv., tohoto »Ducha nábožnosti«, jak Ho nazývá Isaiáš prorok. (11, 2.)

V čem záleží opravdová zbožnost? Jakým způsobem jí dosáhneme? Dosáhše jí, jak ji projevovati

máme? To jsou otázky, na které odpovíme si dnes ve jménu Ducha sv.

* * *

Byl to císař Theodosius, který umíraje, zavolal si k loži svému všechny dítky své a louče se s nimi, poslední napomenutí jim dal slovy: »colite pietatem — cvičte se v pobožnosti!« (Nicefor 14, 3.) Těmitéž slovy, jak jsme slyšeli, napomínal Timothea i svatý Pavel, a napomíná i nás Duch sv., tento nejsvětější dárce pravé pobožnosti.

Nastává tedy především otázka, v čem pravá zbožnost záleží?

Již jméno »pobožnost« samo jasně to napovídá, že jest to upřímná snaha »po Bohu«, čili podle Boha žíti. Že tomu tak, stvrzují oba nejslavnější učitelové církevní, svatý Tomáš Aq. totiž a svatý Alfons, souhlasně pravíce, že pravá pobožnost záleží v tom, »aby naše vůle byla vždy a ihned hotova chtíti to, co chce Bůh.«

Z toho jest patrné, že pobožnost hlavně vůli zajímá a jí se dotýká. Bůh vševědoucí prozřetelností svou všechno vede, řídí a spravuje, aby to svého, od Boha určeného cíle dosáhlo. Příroda vůle Boží poslušna býti musí, člověku však dána jest svobodná vůle, aby se rozhodl buď pro, anebo proti. Jestli se člověk rozhodne jinak, než rozhodla vůle Boží a jestli člověk při tom svévolně na provedení své vůle setrvává, pak uchyluje se od Boha, jedná bez Boha, čili bezbožně. Jestli však naproti tomu, seznav vůli Boží, ihned a ochotně svou vůli s vůlí Boží spojí, jakoby řekl: chci totéž, co chce Bůh, pak jedná po Bohu, čili pobožně.

Již starý pohanský filosof Plato tušil pravdu vznešené této myšlenky. Dle jeho domnění tři principy v člověku působí, jeden v hlavě (λογος), druhý v srdci (ψυχη), a třetí v útrobach (ἐπιθυμητικόν). Každý tento princip (Plato jmenuje je dušemi), správně a dobře-li dle svrchované idey, kalogathie, působí, vykvete v ctnost, která celé řadě podružných sobě ctností vévodí. První vykvete v moudrost, druhý ve stateč-

nost, třetí v střídmost. Tyto tři hlavní ctnosti, jestli k člověčenstvu se nesou, vyvolají čtvrtou ctnost, která slove spravedlnost. I náš katolický katechismus tyto čtyři ctnosti klade za základní. Všechny ctnosti vůbec pak, jestli k Bohu se nesou, splynou v jedinou ctnost, kterou Plato nazýval $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\eta\varsigma$, to jest pobožnost. A proto sv. Otcové nazývají pobožnost královnou všech ctností. A to vším právem. Spojení s Bohem jest svrchovaným cílem člověka. Spojením s Bohem stává se člověk skrze Jeho milost účastným i Jeho vlastností. Spojení s Ním, činili od Boha omilostnění světcové zázraky veliké v Jeho jménu a z Jeho moci, stávající se tak účastni Jeho všemohoucnosti; spojení s Ním předpovídali budoucí věci, pokud Duch sv. jim z milosti Své zjevil, a stali se tak účastni Jeho vševědoucnosti; spojen s Ním, viděn byl sv. Bernard na dvou místech zároveň (bilocatio), stav se tak účastným Jeho všudy-přítomnosti. Spojení s Ním, lačníme a žízníme po spravedlnosti, prokazujeme milosrdenství a svatí se ještě posvěcují, připodobňující se Jemu.

A která jest to síla, jež člověka s Bohem spojuje a divotvornou mocí pak působí, že člověk se snaží dokonalým býti tak, jako Otec náš nebeský dokonalý jest? Jest to ona síla, o které již filosof Herakleitos pravil, že celým světem hýbá a silou tou jest láska. A ten, kdo má živou, horoucí lásku k Bohu, má týmž i od Ducha sv. dar pravé pobožnosti. Svatý František Saleský mohl proto říci: »Pobožnost není nic jiného, leč duchovního života hbitost a čerstvost, skrze kterou láska působí v nás, aneb skrze ni co milého Bohu jest, my horlivě a ochotně vykonáváme.« (Filothea. I., 1.) Ano, láska k Bohu to jest, která ve všech ctnostech udržuje teplo, život i svěžest tak, že možno říci, že láska k Bohu jest termometrem duchovního života. Proto Pán na lásce založil celou říši svoji, a dal jí ústavu, která má jen dva články. První zní: Milovati budeš Boha nade všecko! A druhý: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.

Z toho jest patrné, že pravá zbožnost může býti jen tam, kde jest pravá láska k Bohu a kde láska k Bohu schází, o zbožnosti ani řeči býti nemůže.

Rovněž z toho jest patrné, že pravá pobožnost celého člověka pronikati musí. Zde platí slova Páně: »Podobno jest království nebeské kvasu, kterého vžavši žena, zadělala do tří měric mouky, až zkysalo všechno.«

Pravá pobožnost musí prokvasiti i myšlenky i řeči i skutky člověka, to jest celý člověk musí býti láskou k Bohu proniknut tak, aby myslel, mluvil a jednal tak jak chce Bůh. Sv. Terezie, která byla vzorem pravé zbožnosti, říkala: Když myslím, představím si, jak asi by myslel Pán, kdyby byl na mém místě a pak se snažím mysliti tak, jako On by myslel. Když mluvím a jedná, snažím se mluvit a jednat tak, jak On by na mém místě mluvil a jednal. Jeho vůle jest vždy mou vůlí. Podobně i sv. Bonaventura říkal: Pane, vezmi si celou vůli mou, dávám ji Tobě, abych nechtěl ničeho jiného, leč, co Ty chceš. Z toho lze seznati, že pravá pobožnost jest vlastně stálým praktickým prováděním třetí prosby Otčenáše, která zní: buď vůle Tvá! Z toho dále rovněž jest patrné, že jen onen člověk jest opravdu pobožným, který cele a nerozdílně vůli Boží ochotně a z lásky se podrobuje.

Není tedy pravé pobožnosti tam, kde jen částečně člověk s vůlí Boží se srovnává, v ostatním ale proti vůli Boží jedná. Jak se nadýmal fariseus nad publikána v chrámě, vynášeje se vším tím, co dobrého činil, že prý se modlí, že se postí, desátky dává a přece nebyl ospravedlněn (Sušil, Výkl. str. 176), »ježto pýcha nepřipustila milosti Boží usídliti se v srdci jeho« a přes všechny vyjmenované dobré skutky jeho pravé zbožnosti nebylo v něm. I Herodes »připovídal nábožnost«, dí sv. Jan Zlat. (in Math. 2), »při tom však ostřil meč a barvou pokory zastíral nešlechtnost srdce«. U něho, jako u mnohých, jen řeči byly, a to ještě na oko nábožné, myšlení však a skutky bezbožné. Takovým Pán pohrozil slovy: »Běda vám, pokrytci, neboť povrchu čistíte konvice a mísy, vnitř ale plno jest loupeže a nečistoty« (Mat. 23, 25). Oni, jak sv. Bernard dí, »chtějí býti pokornými bez ponížení, chudými bez nedostatku,

beránky zevnitř se zdajice, vlky však uvnitř zůstávajíce.«

Nezáleží tedy pravá nábožnost jen v nábožných slovech, nýbrž pravá nábožnost musí prokvasiti celého člověka, tedy musí jeviti se nejen ve slovech, nýbrž i v myšlení i činech. Pouhé modlení člověka ještě nábožným nečiní. Jeť ovšem modlitba, jak básník Göthe dí, duši lidské tolik, co žhavému uhlí kadidlo: osvěží se a vydá vůni líbeznou, co však ústa šeptají, musí srdce cítiti a ruce konati. A proto, kdyby kdo celé dny a noci na modlitbách klečel a na kolenou měl od klečení větší mozoly než sv. apoštol Jakub sám, a kdyby mluvil ještě nábožněji než sv. Pavel a při modlitbě plakal ještě hořčeji než sv. Norbert: neprojevuje-li zároveň i myšlením a skutky zbožného ducha, pak jest to pokrytec a pravé pobožnosti není v něm ani stínu, poněvadž jen »jazykem koří se Bohu, srdce jeho však není přímé s Ním, aniž věrným shledán jest ve smlouvě Jeho.« (Žalm 77, 36.)

Rovněž nemá pravé nábožnosti ten, kdo neumí bdíti nad jazykem svým. Sám sv. apoštol Jakub to dí ve slovech: »zdá-li se pak komu, že jest nábožný a nepojímá v uzdu jazyka svého, ale svodí srdce své, toho marné jest náboženství.« (1, 26.)

Takový, jak sv. František Sal. dí, »rozmyšlí se, měl-li by kapičku vína nebo vody na jazyk vpustiti. aby si nezkazil půst, avšak neostýchá se týž jazyk pomlouváním v krvi bližního smáčeti. Jiný neméně myslí, že pobožným jest, protože každodenně veliký počet modliteb vyřikává, ale při tom nepřestává sousedy a domácí své hanlivými a nevážnými slovy pomlouvati. Ti ani jiskřičku pobožnosti v sobě nemají.« A proč? Jsou to ti, o nichž Spasitel pravil, že říkají sice »Pane, Pane, ale neplní zároveň vůli Otce nebeského.«

Ludvík XV., francouzský král, každého dne chodil do kostela, kde klečival a ruce spínával, jakoby v největší zbožnosti Bohu se kořil. A zatím myšlenky jeho zalétaly již napořád k hanebným skutkům, které hned potom páchal. Kdo ho viděl nemocného ležeti na lůžku, obloženého svatými obrazy a reliquiemi, myslil by,

kdo ví, jak zbožného ducha jest. A přece nic mu nebylo tak cizí, jako zbožnost, poněvadž všechno to, co nábožného na pohled činil, bylo pouhou prázdnou skořepinou, bez jádra. A když si přál, aby v řeholním rouchu byl pohřben, on, ten zavlilý hříšník, který sebe i celou Francii ve zkázu přivedl, poznamenal jeden z málo jej obklopujících poctivců tlumeně svému sou-druhovi: »Však Bůh i v hábitu bezbožníka v něm pozná.«

Jako Ludvík XV. až dosud mnozí činí. Oni se domnívají, když Bohu ledabyly nějakou zevnější formální službičku prokázali, dosti že již učinili a že mohou potom hříšnému životu holdovati a při tom pokládati se za nábožné, jakoby možno bylo dvěma pánům sloužiti. Oni úzkostlivě, bez ducha odříkávají své obvyklé modlitby, ale před nimi i po nich ihned jazyk svůj pomlouvám a zlořečením propůjčují. Oni sice svědomitě chodí do chrámu Páně, kde však srdce jejich láskou k Bohu se nerozehřeje, poněvadž již se nemohou dočkati chvíle, až půjdou do domu hříchu. Oni na pohled pozorně poslouchají slovo Boží, které však u nich padá na skálu, poněvadž za nedlouho ještě pozorněji a s radostí poslouchati budou hanebné žerty a rouhavé řeči. Některý z nich snad dá se dokonce zapsati i do nějakého nábožného bratrstva a nosí na hrdle křížek a svatou medailku, ale již na to zároveň myslí, že hříchem nějakým zapíše se ďáblu a nositi bude na svém hrdle těžké jho jeho a duši svou že za příbytek mu přichystá. Od takovéto povrchní nábožnosti, za kterou jen bezbožnost se skrývá, uchovej nás, Pane!

Jak zcela jinak, zcela opačně jednají ti, kteří mají dar pravé pobožnosti.

Čteme-li životopis svatého rodáka našeho, Klementa Hofbauera, tohoto muže omilostněného darem pravé pobožnosti, musíme oslzeti pohnutím vidouce, kterak světec tento z pravého a živého přesvědčení kořil se před Pánem, říkávaje: »Láska k Bohu budiž pohnutkou k veškerému jednání tvému, svatá vůle Boží budiž tvým zákonem, čest a zalíbení Jeho budiž tvým cílem. Je-li vůle tvá vždy úplně spojena s vůlí Boží, vice Bohu

se líbíš, než kdybys mnoho postův a tělesných nepřijemností vytrpěl.« (Životop. od Haringera str. 290.) A jak mluvil, tak jednal: »Vše s Bohem a podle vůle Jeho a nic bez něho« bylo jeho heslem. Hluboce došlo jeho žáky, když jim říkával: Kdyby Bůh mne jen svým koštětem učiniti ráčil, a všechny kouty se mnou vymetav, pak do koutka mne postavil, budu spokojen a šťasten. Toť věru zbožnost příkladná, která nic bez Boha a vše pro Boha činí a v úplné odevzdanosti do Jeho vůle vrcholí.

Kterak dosáhneme ale pravé zbožnosti? »Cvič se v pobožnosti!« pravil sv. Pavel Timotheovi »Čtením naučí se člověk číst, plaváním plavat, chozením chodit,« praví anglický myslitel Blackie (Sebevychování). Cviku tedy třeba. Především třeba prositi Ducha sv. tohoto Dárce všeho dobrého, aby milostí Svou nám přispíval. Nemůžeme zajisté sami od sebe přiblížiti se k Bohu a jednati v souhlasu s Ním, leč bychom od Něho byli přitaženi. (Jan 6, 44.) A poněvadž Bůh nás všechny spasiti chce, ovšem, jak sv. Augustin dí, nikoliv bez nás, na nás to jediné a hlavně závisí, chceme-li k Bohu se přiblížiti a svoji vůli sjednotiti s vůlí Jeho. A když jsme tak učinili a ve všem jednání toho se držíme, »navykajíce si znáti písma svatá již od dětinství« (II. Tím. 3, 15.) a jednati dle nich, pak dospíváme k nejvznešenějšímu charakteru a tím i ku pravé pobožnosti.

Filosof Kant pravil, že charakter záleží v konsequentním jednání dle maxim, a náš český filosof Durdík rovněž praví, že charakter jest »živoucí chtění, které se spravuje svými vzory.« (Aesth. § 67.) Zde tedy, jak dále dí »všechno záleží na síle, souhlasu a důslednosti«, tedy na vytrvalém jednání dle určitých a pevných a nezměnitelných zásad. Kdo ale jediný může stanoviti určité a pevné a nezměnitelné zásady, dle nichž jednati dlužno? Jedině Ten, který Sám jest nezměnitelný. který jest pravdou absolutní, a to jest Bůh sám. A Bůh stanovil tyto nezměnitelné a pevné zásady pro nás a těmi jsou Jeho zákony a přikázání. A jestli tedy charakter záleží v jednání dle pevných a určitých zásad, záleží ten nejušlechtlejší a nejvzne-

šenější charakter v tom, jednati dle zásad a přikázání Božích. To je ono »živoucí chtění«, chtějí se ve všem a všudy srovnávati s vůlí Boží, čili to jest pravá zbožnost.

Svět nám staví i zlé vzory, jež následovati a dle nichž jednati nás vybízí. Avšak to nejsou charaktery opravdové. Pravý charakter musí jednati dle zásad pravdy a dobra; kdo jedná stále dle zásad zla, jest sice důsledným zločinu, nikoliv ale opravdovým charakterem.

»Kotvici svou nepuť do bahna zemského,
hoď ji do jasného modra nebeského;
bezpečně tím loďka v bouři upevněna,
jistě do přístavu bude donesena«

sličně dí náš český básník Furch (Malby sepiové, str. 114.) Bez úplného souhlasu s vůlí Boží není a nemůže býti opravdový charakter a proto jen ten, kdo ve stálém souhlasu s vůlí Boží žije a jedná, čili v tom stále se cvičí, aby dle zákonů Božích jednal, jest pevným a ustáleným a spolu ušlechtilým charakterem.

Jak liší se v té příčině od světa vychvalovaný Rousseau a sv. Klement Hofbauer! Rousseau pěkně na pohled zásady stavěl, nikdy však dle nich nejednat, holduje v praxi zásadám hříchů a nepravostí, a sv. Klement Hofbauer, jak zásady sv. víry naší hlásal, tak dle nich i žil.

Toť byl pravý charakter. Ovšem, že každé cvičení v ctnosti dá práce, právě tak, jako cvičení se v umění. Když se tázal kdosi slavného českého virtuosa na housle, Lauba, jak dlouho asi by se musil cvičiti, aby dosáhl téhož stupně dokonalosti ve hře na housle, jako Laub sám, odvětil tento: Budete-li se cvičiti dvanáct hodin denně, a to s největší pilností a pozorností po celých dvacet pět let, pak můžete to k dokonalosti přivést; ovšem že nesmí k tomu scházeti chuť a nadání.

I pobožnost jest velikým a vzácným darem, čili nadáním Ducha svatého, třeba však dle slov svatého

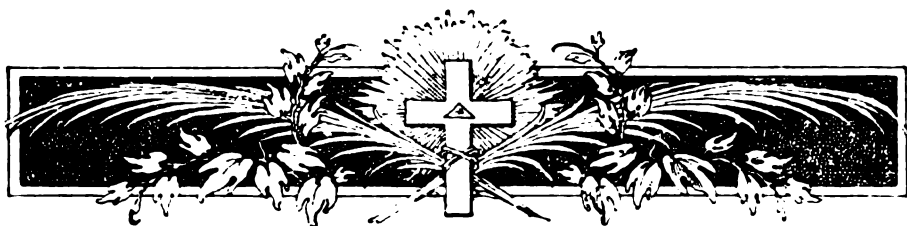
Pavla cvičiti se v ní, aby člověk dosáhl co možného stupně dokonalosti. A cvičení toto netrvá pouze několik let, nýbrž celý život a člověk nikdy nemůže říci: již jsem pobožným dost.

Když svatý Pavel Timothea napomínal: »cvič se v pobožnosti,« byl tento již prošel velikou část školy života, se svatým Pavlem sdílel vězení v Římě, doprovázel ho na cestách jeho apoštolských, na kněze od něho byl posvěcen a pak k řízení církve v Efesu ustanoven: byl tedy zajisté vyvolenou nádobou Ducha svatého, když sám apoštol národů tolik si ho vážil a jej vyznamenával, a přece i pak v listě svém ku cvičení v pobožnosti ho nabádal.

»Život náš jest ustavičným noviciátem,« tedy stálým cvičením se v pobožnosti, říkával svatý Klement Hofbauer, »který teprv se skončí, až do společnosti svatých v nebesích se dostaneme« (l. c. strana 291).

Z toho, co dosud bylo řečeno, snadno zodpovíme si otázku: Kterak projevovali máme pobožnost svou?

Nikoliv zajisté jako fariseové, jimž také platila výtká Hospodinova, »že ctí Ho pouze ústy, srdce jejich však že o tom ničeho neví,« nýbrž tak, jako projevovala pobožnost svou Panna Nejsvětější. — Na modlitbách zastihl ji anděl, v povýšení duše Její velebila Hospodina a duch Její plesal v Bohu Spasiteli, v utrpení stála plná odevzdanosti do vůle Boží. »Aj, já dívka Páně!« tento její výrok jest nejkrásnější charakteristikou Její zbožnosti, kterýžto výrok po celý život Svůj prováděla a proto Ji v litaniích loretan-ských pozdravujeme vzýváním: »Vas insigne devotio- nis — nádobu vznešené pobožnosti — oroduj za nás!« Ano, nejsvětější Rodičko Boží, oroduj za nás, abychom za Tvým vznešeným příkladem s Bohem zbožně žili, a s Bohem zbožně zemřevše, s Bohem kralovali v nebesích. Amen.

VII. Dar bázně Boží.

„Pojďte synové a slyšte mne, bázni Boží vyučím vás.“ Žalm 33, 12.

»Pojďte, synové, a slyšte mne, bázni Boží vyučím vás.« Tak zvolal David král, když utéci musil před králem Saulem a hledal pomoci u Achimelecha, kněze Hospodinova. A když na mysli klesali a před pomstou Saulovou trásli se ti, kteří ho na útěku jeho provázeli, těšil je, aby nebáli se Saula, nýbrž volal: »Bojtež se Hospodina všichni svatí Jeho — anděl Hospodinův postaví se kolem těch, kteří se Ho bojí« (ibid. 8 a 10). Služebníci Davidovi měli bázeň před lidmi, David však, ač sám v nebezpečení byl postaven, nejevil bázně jiné, leč bázně Boží. Staří letopisové čeští (str. 82) vypravují, že v roce 1431 vytáhla spojená vojska Bavorů, Sasů a Braniborů v síle 130 tisíc do Čech, a pleníce a loupíce táhla k Domažlicům. Sotva že však 14. srpna uslyšeli, že Čechové táhnou proti nim, ač Čechové sotva 40 tisíc vojska měli a ještě hodinu cesty od tábora německého byli vzdáleni: »Němci velikú velmi bázní poražení jsúc, prvé než sú české vojsko spatřili, do lesův bavorských utíkali sú.« »To uslyševše Němci Mišňané, a jiní, kteří byli vtrhli k Žatci a zemi hubili, ti všichni též strachem a bázní utekli sú z země« (str. 83). Německé toto vojsko projevovalo bázeň lidskou.

Jak vypravuje Aeneáš Sylvius, byl český kníže náš sv. Václav v boji jednou zajat a otázan byv, jak mu jest, zdali se nestrachuje, odpověděl: »Nikoliv — naopak, jsem mysli pokojné, neboť důvěřuji v Boha, který neopustí bojící se Jeho.« Svatý Václav, právě jako David, neznaje bázně lidské, měl bázeň Boží.

Z toho, co dosud bylo řečeno, vysvítá, že dvoji jest bázeň, a to bázeň přirozená a bázeň Boží. Přirozená bázeň vytryskuje sama sebou z nitra člověka, když tento tuší, že něco, jemu nemilého, nebo dokonce škodlivého mu hrozí. Přirozenou bázní sevřený se obává, buď, že něco dobrého ztratí, aneb, že něco zlého se mu přihodí. Duše bázlivého se chvěje a jako struny Aeolovy harfy rozezvučí vanutí větru, tak i duši bázlivého rozechvívá blížící se, aneb hrozící jemu nehoda; duše se jí vzpírá, zápasí, bojuje, odtud slovo »bázeň« ze staroslovanského »bojazň«. jež souvisí se slovem »bojati«, to jest s rozechvěním bojovati proti vystupující trýzni. Přirozenou bázeň dlužno tedy přemáhati, aby příliš nevzrostla, neboť vzroste-li, stává se zbabělostí, za to však, přemáhá-li ji kdo a klidně proti hrozícímu nebezpečení zápasí, dospívá k odvaze a udatnosti.

Bázeň Boží však není kvítkem z luhů přirozených. Ta, jak sv. Zeno v 8. traktatu široce vykládá, přirozeně nepovstává, nýbrž bázní Boží musí se teprve každý učit, a proto volal David: »Pojďte, synové, a slyšte mne, bázní Boží vyučím vás.«

Zde vidíme tedy naprostý rozdíl mezi bázní přirozenou a bázní Boží. Bázeň přirozená sama sebou povstává v člověku. Když něco zlého mu hrozí, člověk chtěj nechtěj musí se přirozenou bázní báti a dá mu to mnoho práce, než tuto bázeň potlačovati se naučil. Bázeň Boží však musí býti vštípena, člověk teprve musí se učit báti se a musí míti vůli: ano já chci se báti, chci míti bázeň Boží.« Bázní přirozené snaží se tedy člověk odvykati, aby přestal býti bázlivým, bázní Boží však musí člověk přivykati, aby stal se bázlivým. Nuže, a v čem záleží tato bázeň Boží? Jest tato bázeň Boží člověku tak potřebná? A jakým způsobem se projevuje? Toť jsou otázky, na něž

s milostí Ducha sv. chci odpovědět dnes. Nuže, křesťané drazí, »slyšte mne, bázni Boží vyučím vás.«

* * *

Byl to svatý patron náš, Cyrill, který již jako studující jinoch v Cařihradě zvláště dvojí si zamiloval, a to moudrost a bázeň Boží. A když do Říma přišel a do kláštera tam vstoupiti chtěl, otázal prý se ho opat: čemu ty, filosofe, u nás naučiti se chceš, odpověděl: bázni Boží. Věděl zajisté, že bázeň Boží jest bezpečným průvodcem ku blaženosti věčné, neboť sám Duch sv. to řekl: »Blahoslavení všichni, kteří se bojí Hospodina.« (Žalm 12, 1).

Nuže tedy, v čem záleží bázeň Boží? Jak již rčení samo praví, jest bázeň Boží jistý druh strachu před Hospodinem.

Zastavili se někteří nad tím a řekli: což třeba se báti Boha? Vždyť Bůh jest naprosté dobro a láska a dobra a lásky přece prý se nikdo nemusí bát? Takového názoru byl i pověstný židovský básník Heine, který četnými nemravnými a rouhavými verši svými statisíce nevinných duší otrávil. Když mu to připomněl kdosi, odvětil sarkasticky: »Dieu me pardonnera — — c' est son métier — Bůh mi odpustí, vždyť jest to jeho řemeslem!« Zmýlil se v hrdé domýšlivosti své Heine a zmýlí se každý, kdo svévolně na milosrdenství Boží hřeší, jakoby neměl proč a nemusil Boha se báti. Jak zcela opačně mluví Písmo svaté. »Není nad toho, kdo se bojí Pána,« volá Duch sv. v Sirachu (25, 13) dokládaje: »Blahoslavený člověk, jemuž dáno míti bázeň Boží.« A Kristus Pán, svolav jedenkrát dvanácte apoštolů svých, důtklivě jim na srdce kladl: »Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabiti, nýbrž bojte se spíše Toho, který může duši i tělo zatratiti do pekelného ohně.« (Mat. 10, 28.) Proto také na to pamatujíc sv. Juliana, když Eleusis ji nutil, aby odřekla se Krista a stala se pohankou, otázala se ho: a proč ty neodřekneš se model a nestaneš se křesťanem? On pak odvětil: protože se bojím hněvu císařova, který by mne po-

trestal, kdybych to učinil. A sv. Juliana na to odpověděla: Nuže, ty se bojíš hněvu a trestu smrtelného krále a já bych neměla se báti hněvu a trestu věčného krále všech králů?» (Živ. svat. I. str. 350.) Ano, člověk musí Boha se báti, poněvadž Bůh není pouhá láska, nýbrž láska se spravedlností spojená.

Jak dobrotivým a laskavým byl slavné paměti náš otec vlasti Karel IV. Rytíře Jana ze Znojma, seděním na Žampachu, pro jeho udatnost sám na rytířství pasoval a s hrdla svého sňav řetěz zlatý, jemu na hrdlo jej zavěsil. Když ale později tento rytíř, který stále v brnění chodil a proto »Pancér« od lidu zván byl, stal se rytířem loupežným, pokojnému lidu zádaty působil, lidi přepadal a výkupné na nich vydíral, vytáhl král Karel IV. proti němu do pole a zajav ho, hodil mu pak sám oprátku na krk, na níž měl býti oběšen, řka: »Nemám vždy zlatých řetězů na rozdanou.« (Pal II., 2, 143.) A podobně i Hospodin Bůh činí. Řetěz zlaté lásky své na křtu sv. nám dal, k církvi rytěřující nás připojil, když ale člověk lásky Jeho si neváží a s ďáblem, tímto loupežníkem pravdy a dobra, do spolku se dá a hřích za hříchem páše, což divu, že zableskne se uražená spravedlnost Jeho, aby potrestala vinníka smrtí věčnou. Nemáť zajisté ani Bůh vždy a stále i pro každého zarytého hříšníka jen svou lásku na rozdanou.

Člověk má tedy proč Boha se báti a také musí se Ho báti, poněvadž konečný los člověka v rukou Božích jest položen.

Dvojiho druhu však jest tato bázeň před Bohem a to: bázeň hříšníků, vycházející ze zlého svědomí, a bázeň spravedlivých, vycházející z lásky k Bohu.

Bázeň hříšníků leká se trestající spravedlnosti Boží, která bude na nás žádati počet nejen z každého hříšného skutku, nýbrž i z každého marného slova. Marně vychloubá a klame se mnohý, jako onen soudce, o němž Kristus Pán vypravoval, kterak se chlubil, »že se Boha nebojí a lidí nestydí« (Luk. 18); zajisté, že často a přčasto v hříšném životě svém před vyšší mocí se zachvěje a, dojde-li na konec života, nedovede se i ve smrti dále přetvařovati, jako ničemný

buddhista filosof Schopenhauer, nýbrž obyčejně v zoufalství umírá, poněvadž vidí, že očekává ho věčný oheň, do něhož půjdou dle slov Krista Pána všichni ti, kteří zle činili. »La farce, c'est le joue — fraškou jest život«, říkával nevěrec La Mettrie, ale neříkal toho již, když se konec života jeho přiblížil. Smrt není fraškou, nýbrž událostí pro věčný osud člověka rozhodující. Umírající císař Josef II. 20. února 1790 s netajenou hrůzou zvolal: »au cercueil le passage est terrible — hrozný jest sestup do rakve« (Les dern. mots. 41). Ano, hrozný, velice hrozný jest sestup do rakve, poněvadž člověk musí se báti věčného Soudce, jenž má moc zatratiti tělo i duši do věčného ohně. Vedle bázně zarytých hříšníků po spáchaném hříchu, vycházející ze zlého svědomí, jest bázeň jistých lidí před hříchem, kterou jmenuje svatý Tomáš Aquinský »bázní otrockou — timor servilis«. Jest to onen druh bázně, pro kterou bojí se Boha hříchem rozhněvati člověk jen proto, aby do pekla nebyl zavržen. Takovouto bázní otrockou naplněný člověk bojí se Boha uraziti jen ze strachu, aby nebyl zavržen. Tato bázeň není ovšem dokonalá, poněvadž nevychází z lásky k Bohu, nýbrž z lásky k sobě. Člověk takto se bojící, bojí se jen o sebe a o své blaho věčné, a hřešil by ihned, kdyby věčná spása jeho nebyla hříchem ohrožena. Sličně praví v té příčině svatý František Sal. (Philoth. I. c. 7), že takoví lidé zdržují se hříchu, jako nemocní od ošklivých jídel. Mrzí je to, že jich jísti nesmějí, a za šťastné mají ty, kteří je jísti smějí. Sami bojíce se jich jísti, alespoň k nim voní, o hříchu s libostí myslí a mluví. (Timor servilis habet annexam voluntatem peccandi. Aq. II. 2, qu. 19.) Ovšem, kdo z lásky k Bohu hříchu se nevystříhá, nýbrž jen z bázně před věčným trestem za hřích hrozącím: ten přece daleko lépe činí, než ten, který se vůbec ani Boha, ani hříchu nebojí. A proto mohl říci sv. Tomáš Kemp.: »Koho láska k Bohu v bázni neudrží, toho alespoň strach před peklem zadržuje. Kdo však i tuto bázeň odvrhl, jistě do osidel ducha zlého upadne.«

Pravý křesťan musí pokročiti mnohem dále, on musí pokročiti tam, kde nalézá se otce svého milu-

jící dítko, které nikoliv ze strachu před trestem, nýbrž z čisté lásky otce svého rozhněvati se bojí.

»Kdybych měla na vybranou,« říkala svatá Terezie, »buď i sebe nepatrnějším hříchem uraziti Boha, aneb skočiti do pekla, raději bych se uvrhla do plamenů věčných, než abych urazila Boha.«

Z těchto slov sv. Terezie iasně vysvítá, v čem záleží opravdová bázeň Boží.

Jest to tedy ona bázeň, která z lásky k Bohu vychází. Nemůže tudíž míti bázně Boží ten, kdo Boha nade všechno nemiluje. A proto mohl říci sv. Řehoř: »Bázeň Boží nevychází ani z bázně před trestem, ani ze žádosti po odměně, nýbrž z lásky k Bohu.« (In 1. Reg.) A svatý Augustin, o bázni Boží mluvě, dí: I lotr, i zločinec se bojí, avšak bázni lotrovskou; my ale máme se báti bázní synovskou, jako synové a nikoliv jako zotročení služebníci, jakož dí svatý Pavel: »Nepřijali jste ducha služebnosti k bázni, nýbrž přijali jste ducha vyvolení synů, v němž voláme: abba — otče.« (Řím. 8, 15.)

Ten tedy jest podstatný rozdíl mezi bázní otrockou a bázní synovskou. Kdo se bojí bázní otrockou, jen trestu se bojí, a kdyby trestu báti se nemusil, chutě by hřešil. Kdo však bojí se bázní synovskou, bojí se nikoliv trestu, nýbrž bojí se hříchu, bojí se tedy urážky Boha, jež nade všechno miluje, a z této lásky k Bohu nehřešil by ani tenkrát, i kdyby měl toho jistotu, že za hřích spáchaný trestán nebude. Bázeň otrocká má tedy na zřeteli jen sebe a své blaho, bázeň synovská však na sebe nehledí, nýbrž jediné na Boha samého a má na zřeteli jen Jeho čest a slávu.

Touto bázní synovskou naplněn, říkával svatý František z Assissi: Bál bych se i tím nejmenším hříchem rozhněvati Boha jen proto, že Ho nevýslovně miluji. A takováto bázeň z lásky vycházející jest pravou bázní Boží a převzácným darem Ducha svatého. (Timor Domini filialis donum est Spiritus sancti, quo nos voluntarie Deum reveremur, et nos ipsi subducere refugimus.« Aq. I. c. art. 9.)

Kde tedy není lásky k Bohu, tam nemůže býti také bázně Boží; kde láska k Bohu zakořeňovati se počíná, tam počíná ukazovati se pravá bázeň Boží (timor Dei initialis. Aq. I. c. art. 3); kde láska k Bohu roste, tam zároveň roste i bázeň Boží a mizí láska otrocká (»Crescente charitate, crescit timor filialis et diminuitur servilis« art. 10), a kde konečně láska k Bohu celou duši i srdce člověka proniká, tam bázeň otrocká úplně vymizí (evanescit) a bázeň Boží, jako jemný ochlazující větérek, srdce a duši lidskou osvěžuje.

Tato bázeň Boží nemá v sobě tedy ani dost málo něčeho děsivého, hrozivého, po vzrušujícím strachu nemá ani té nejmenší příchuti, nýbrž nevýslovně blaží a těší. Ve Skutcích apoštolských (9, 31.) vypravuje se o křesťanech tehdejších, že chodíce v bázni Páně, naplňovali se potěšením Ducha svatého.« To věděl již moudrý Sirach a proto pravil: »Bázeň Páně obveseluje srdce a dává útěchu i radost« (1, 12.) a proto nazval Sirach bázeň Boží »korunou plesání«.

Toto všechno na mysli majíce, snadno si zodpovíme druhou otázku: jest člověku bázeň Boží potřebná? Ovšem, že svrchovaně potřebná jest každému, kdo chce žíti v synovství Božím, k němuž povoláni jsme, a dojíti věčného blaženého spojení s Bohem. Slyšeli jsme však, že tuto bázeň Boží sám ze sebe člověk nevypěstuje, nýbrž že ona jest vzácným darem Ducha svatého. Kdo chce tedy bázeň Boží mít, musí si ji na Duchu svatém vyprositi a k těm, kteří za ni prositi budou, toto praví Hospodin: »Dám jim, aby se mne báli po všechny dny a aby dobře bylo jim i synům jejich.« (Jer. 33, 39.)

Co by však platno bylo, kdyby Duch sv. nám převzácnou hřivnu bázně Boží dal, kdybychom z ní netěžili, nýbrž, jako onen neužitečný služebník, ji zakopali? Třeba tedy nám učiti se bázni Boží a pěstovati ji a těžiti z ní a poněvadž bázeň Boží z lásky k Bohu vyrůstá, dlužno především učiti se milovati Boha nadě všechno. Jako květina korunku svou slunci otevírá, aby paprsky jeho padly v ni a rozežrály ji k uzrání a vydání plodu; tak i člověk musí otevřít

Duchu svatému duši svou, aby zlaté paprsky Jeho lásky padly v ni a rozechřály ji ke skutkům dobrým, aby člověk ve svaté bázni a třesení pracoval z lásky k Bohu svém spasení.

Svět ovšem bázně Boží nechce znáti, on vši mocí se tomu protiví, aby člověk bál se Boha, za to však chce, aby člověk bál se světa. A Bohu žel, že přemnozí lidé nemají ani dost málo bázně před Bohem, avšak velikou bázeň mají před světem. Co by tomu řekl svět? toť stálá jejich myšlenka; nikdy však se netáží a co tomu řekne Bůh? Bázeň před světem svedla Petra, že Krista Pána zapřel, bázeň před světem to jest, že zapírají mnozí Krista Pána, nikoliv jen třikrát, jako Petr, nýbrž stále a stále, celým svým životem a že nikdy proto ani slzičky neuroní, neřku-li, aby poznávše hříchy své, jako Petr zaplakali hořce. A přece bez bázně Boží nikam to člověk v dokonalosti nepřivede.

Bylo to dne 14. července 1790, kdy v Novém Jičíně na Moravě umíral jeden z největších vojevůdců a slavných vítězů Rakouska, generál Laudon. Před smrtí svou povolal si v městě přítomné důstojníky k sobě a louče se s nimi, pravil jim mezi jiným:

„Nevěřte oněm duchaprázdným vtipkářům, kteří povídají, že není Boha, jenž by odměňoval dobré a trestal zlé, a že tedy netřeba se Ho báti. Vlastníma očima jsem se o tom přesvědčil, že bez bázně Boží nelze dosíci ani pravé poctivosti, ani udatnosti. Svobodomyslníci málokdy jednají ze zásady poctivě a v bitvě a v nebezpečení života jsou největšími zbabělci. A proto bojte se Boha a mějte Ho stále před očima, jako já jsem Ho před očima stále měl.“ (Hist. Stud. von Walter, 20.) To byla mužná poslední slova umírajícího zkušeného vojevůdce. —

I my, přátelé drazi, musíme vésti stálý boj proti hříchům a nepravostem; i zde v boji tomto lze jasně viděti, že největšími zbabělci, kteří před ctností utíkají, jsou právě ti, kteří se chvástají, že Boha se nebojí: nad takovými hříchové a nepravosti stále slaví vítězství. A proto říkával sv. Jiljí ve svých parado-

zech: Čím slavněji chceš nad hříchem zvítěziti, tím více musíš se Boha báti. Že tomu tak, věděli již staří pohané. Dramatický básník starořecký Aischylos v tragedii nazvané »Sedm proti Thebám« dává vystupovati poslu, který přináší králi Eteoklovi zprávu o sedmi vůdcích, již přicházejí s vojskem udeřit na sedm thebánských bran. Ličí jednoho za druhým, ale o šestém, Amphiareovi praví, že jest nejhroznější, poněvadž »z hluboké brázdy duše jeho moudrost s bázní boží vyrůstá« a dokládá: »a strašlivým jest ten, kdo se bohů bojí« (v. 542 a dále). Ano, strašlivým ďáblu i všem skutkům jeho i vši pýše jeho jest i ten křesťan, kdo má bázeň Boží.

A ještě poslední zodpovíme si otázku, jakým způsobem totiž bázeň Boží se projevuje. Sv. Tomáš Aquinský na to dává jasnou odpověď. Duch sv. dává nám do duše zárodek přední Božské ctnosti, která i v nebi stkvíti se nepřestane, totiž lásky k Bohu. A na člověku to pak záleží, chce-li tuto lásku jako ze semínka si vypěstovati v mohutný keř, nesoucí plno vonných růží, samých to skutků dobrých, z lásky k Bohu vykonaných. Tímto způsobem duše lidská se zjemňuje a stává se neobyčejně citlivou a vnímavou pro každé zavanutí milosti Ducha svatého. Duše taková nejen že nikdy neodporuje působení a vnuknutím Jeho, nýbrž s vnitřní radostí vésti se dá Duchem svatým (*redditur bene mobilis a Spiritu Sancto*) a chvěje se svatou bázní, jen aby z lásky a milosti Boží nevypadla.

Spočinutí v lásce Boží jest duši, bázní Boží naplněné, jedinou touhou a svrchovanou radostí, tak že volá se sv. Filippem Nerejským: »Můj Bůh a mé všecko!« a jako sv. Bernardu nechutná jí žádná řeč, ani kniha, ani společnost, v níž se nerozhojňuje v lásce Boží a se sv. Ignácem neskonale více se bojí urazit Boha, než trestů věčných. Dospěti k tomuto stupni jest ovšem vrchol člověku přístupné dokonalosti, spolu však nepřeborným pramenem rajske blaženosti. A blaze tomu člověku, který nezná na světě jiné bázně, leč té jediné, aby totiž neurazil Boha ani nejslabším stínem, byť i toho nejmenšího hříchu. Ten žije v bázni Boží,

OBSAH:

	Strana
I. Dar moudrosti	5
II. Dar rozumu	13
III. Dar rady	23
IV. Dar síly	35
V. Dar umění	47
VI. Dar pobožnosti	60
VII. Dar bázně Boží	71
Doslov	81

Redakční.

Sl. redakci „*Kazatele*“ upozorňujeme, že Jindřich Š. Baar v úvodě k II. sv. „Hom. knih.“ slova: „je to urážkou naší, nedůstojné nás, dávati nám takové hotové povídání šablonovité“ — napsal všeobecně, *jako zásadu*, žádného kazatelského spisu neb časopisu nemenoval! Nepřináší-li tedy „Kazatel“ „taková hotová povídání šablonovitá“, tedy se ho ona slova netýkají. A přináší-li místo kázání originelních a hlubokých „taková povídání šablonovitá“ — proč se tak zlobí? — Na jeho málo věcnou kritiku (jako když z nedostatku věcných výtek vytýká něco, ale ihned to zase odvolává — když vytýká i chybu *tiskovou*, (r. 1752 — místo 1572), což každý prostý, neřku-li akademicky vzdělaný čtenář-kněz, musí poznati, že zavinil sazeč prostě přehozením dvou cifer — odpovídati zatím nebudeme. Neboť psáti zaslouženou odvetu brání nám jen vědomí, že nechceme trhlínu, která je v zásadách, zvětšovati polemikami, ale spíše pozitivní práci dokázati, *proč tu jsme a co chceme!* — *Některým tazatelům*: Májovou pobožnost vydáme příštím rokem. — Tyto řeči Dra. Horského opozděny zaneprázdněním autora. Ale kdo do nich nahlédne, pozná, že jsou opozděny spíše dle jména než dle obsahu, neboť je možno kázati kdykoli v roce.

V Homiletické knihovně

vyšlo: I. sv.: *Missijní kázání* K. Antoniewiczze; z polsk. přel. V. M. Skalský. Celkem 4 seš. po 50 h. — II. sv.: Jindř. Š. Baar: *Křistus-Světlo*, cyklus adventních řečí. Cena 50 h. — III. sv.: Th.C. Josef Ledinský: *Krev jeho na nás a na naše syny!* Osm konferenčních řečí postních. Cena 70 hal. — IV. svazek: Dr. Rudolf Horský: *Řeči o sedmeře darů Ducha sv.* — V. svazek: *Duchovní řeči na všechny neděle a svátky roku církevního*. Dle předních autorů světových podává Method Zavoral, český kazatel v Jihlavě. Vyjdou v několika sešitech po 50 h.